

vergadering **C313**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 15 juni 2022

Vlaams
Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over AB Coaching, de nieuwe dienst van de Vlaamse Dierengezondheidszorg – 3170 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de promotie van hagen in de Vlaamse landbouwsector – 3182 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de begeleiding van landbouwers binnen het akkoord rond de Programmatische Aanpak Stikstof – 3185 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de heropening van een aantal internationale markten voor het Vlaamse varkensvlees na de Afrikaanse varkenspest – 3186 (2021-2022)	17
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over mogelijke Europese steunmaatregelen voor de landbouw om de negatieve gevolgen van de droogte op te vangen – 3187 (2021-2022)	19
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de extra Europese crisissteun van 1,4 miljard euro voor de Europese landbouw – 3188 (2021-2022)	22
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de landbouwers die ingetekend hebben op de pre-ecoregelingen – 3197 (2021-2022)	24
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het beleid rond regeneratieve landbouw – 3198 (2021-2022)	25 25
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de voedselbosstrategie – 3222 (2021-2022)	28
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitspraak van een toekomstige partijvoorzitter over een georganiseerde 'heksenjacht' op Vlaamse landbouwers – 3226 (2021-2022)	32

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over AB Coaching, de nieuwe dienst van de Vlaamse Dierengezondheidszorg – 3170 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Jaarlijks sterven nog meer dan 1 miljoen mensen door resistente bacteriën die niet meer te behandelen waren met antibiotica. Antimicrobiële resistentie (AMR) is een bedreiging voor mens én dier, en het reduceren van het antibioticumgebruik is daarom een bekommernis voor zowel de dieren- als de volksgezondheid.

De Vlaamse Dierengezondheidszorg (DGZ) heeft recent, tijdens de Agridagen, AB Coaching gelanceerd. De nieuwe dienst moet gezien worden in het kader van de Belgische doelstellingen van het tweede convenant om het antibioticagebruik in de veehouderij terug te schroeven tegen 2024. Heel wat partners, zoals bijvoorbeeld Boerenbond, het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) en Belpork, ondertekenden indertijd dat convenant. De dienst van DGZ zal samen met de veehouders en bedrijfsdierenarts op zoek gaan naar bijkomende mogelijkheden om het antibioticagebruik op de individuele bedrijven verder te verminderen. Er zal, naar eigen zeggen, ook vooral worden ingezet op het preventieve luik. De nieuwe dienst kan een brug zijn tussen veehouder en dierenarts enerzijds en de sector en de overheid anderzijds.

Laten we natuurlijk hopen dat die samenwerking tussen die verschillende partners zijn vruchten zal afwerpen. Heel wat experts wijzen nog steeds op het belang van een verminderd antibioticagebruik in de veehouderij. En belangrijk hierbij is dat het geen negatief verhaal hoeft te zijn voor de veehouders, integendeel. Met een goed bedrijfsmanagement kan dat antibioticagebruik gereduceerd worden zonder dat de productieresultaten daaronder hoeven te lijden. Het kan zelfs een voordeel bieden inzake promotie van het vlees in binnen- en buitenland.

Minister, ik heb voor u dan ook de volgende vragen.

Zijn er met DGZ meetbare doelstellingen afgesproken? Indien ja, welke zijn dan deze doelstellingen?

Wordt er verder nog ingezet op sensibilisering en voorlichting van de sector inzake het belang van effectief en verantwoord antibioticagebruik bij nutsdieren?

Zijn er momenteel nog onderzoeksinstellingen bezig met het ontwikkelen van alternatieve behandelingen op het gebied van infectiepreventie? Ik denk dan bijvoorbeeld aan het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Zijn daar eventueel nog nieuwe bemoedigende resultaten te verwachten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, mevrouw Joosen, voor uw vragen.

Het is zo dat de Vlaamse overheid zelf niet rechtstreeks betrokken is bij het tweede antibioticaconvenant, en dus ook niet bij de afspraken die daarover gemaakt zijn met DGZ. Voor een antwoord op die vraag moet ik dan ook doorverwijzen naar de federale collega.

Ten tweede, het antibioticabeleid is in de eerste plaats een bevoegdheid van de federale overheid, maar als Vlaanderen zijn we uiteraard wel betrokken bij One Health: het Belgische nationale actieplan tegen antimicrobiële resistentie. Daarnaast omvat

de 'van boer tot bord'-strategie van de Europese Commissie een belangrijke reductiedoelstelling met betrekking tot antibiotica. Als Vlaamse overheid zullen we dus verder een ondersteunend beleid voeren om die ambities vanuit Europa waar te maken.

Er wordt door het departement ingezet op sensibilisering van onze landbouwers. Hiervoor werkt het departement samen met het kenniscentrum inzake antibiotica-gebruik en -resistentie bij dieren AMCRA, de federale overheid en de sectororganisaties om onze veehouders en dierenartsen te sensibiliseren over de gevaren van microbiële resistentie en het belang van een verantwoord antibiotica- en geneesmiddelengebruik. Regelmatig worden hier dan ook studiedagen en infomomenten rond georganiseerd.

In het nieuwe strategisch plan in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is een maatregel 'antibioticareductie' opgenomen die een subsidie geeft aan bedrijven om in een begeleidingstraject te stappen en zo het antibioticagebruik op het bedrijf te doen dalen.

Daarnaast worden er in het kader van de jaarlijkse oproep voor de demonstratieprojecten thema's opgenomen die betrekking hebben op antibioticareductie. Zo hebben we bijvoorbeeld in 2020 een project voor de vleeskuikensector goedgekeurd: 'Met een optimale vaccinatie naar een lager antibioticagebruik bij vleeskuikens'. Dit project is in 2021 van start gegaan en kent een looptijd van twee jaar. Op ILVO lopen dus ook verschillende Europese projecten.

De weg naar een duurzaam en gereduceerd antibioticagebruik is lang en vraagt inspanningen van alle actoren, zowel op korte als op lange termijn. Ik kan u verzekeren dat de inspanningen die er geleverd zijn de afgelopen jaren met betrekking tot een ondersteunend Vlaams beleid voor die antibioticareductie, dus verdergezet zullen worden.

Wat uw derde vraag betreft, is het zo dat zowel op ILVO als op de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent verschillende projecten en ook onderzoeken lopen naar de mogelijkheden om het antibioticaverbruik op bedrijfsniveau te doen dalen.

Algemeen wordt volgens de One Healthbenadering in verschillende projecten op ILVO onderzocht in welke mate antibioticaresiduen en antibioticaresistentie zich verspreiden via mest van landbouwhuisdieren en in de landbouwomgeving terechtkomen, bijvoorbeeld in de bodem en oppervlaktewater na bemesting met dierlijke mest.

Het ILVO-onderzoek kan leiden tot een betere landbouwpraktijk, bijvoorbeeld met sanitaire voorschriften voor het gebruik van dierlijke mest, zodat de voedergewassen voor de veeteelt niet besmet geraken met antibioticaresistente kiemen, of de omgeving van de veeteeltbedrijven minder een risico vormt voor insleep van antibioticaresistente pathogenen.

Binnenkort start op ILVO een landbouwtraject met steun vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO). Daarbij wordt onderzocht hoe de kwaliteit van het drinkwater van pluimvee en varkens kan worden verbeterd, en hoe de vorming van biofilms in drinkwaterleidingen in de stal kan worden vermeden of geremedieerd. De drinkwaterkwaliteit is van groot belang voor de gezondheid van de dieren, om de insleep van pathogenen te vermijden en om de effectiviteit van medicatie te garanderen, zodat ook geen overdosering van onder andere antibiotica noodzakelijk is.

Het onderzoek van de Universiteit Gent focust zich op de mogelijkheden om het antibioticagebruik te doen dalen aan de hand van een verhoogde bioveiligheid, de preventie van introductie en verspreiding van dierziekten, en coaching van veehouders.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Het totale gebruik van antibiotica is tussen 2011 en 2020 reeds sterk gereduceerd, maar om de doelstellingen van het convenant tegen 2024 te halen is het ook belangrijk om ons te richten op individuele bedrijven. Dat is een belangrijke schakel waar AB Coaching nu een bijdrage aan kan leveren.

Binnen die coaching zie ik toch dat het een traject op maat is, dat is positief. De noden, wensen en mogelijkheden van de veehouders worden meegenomen, want natuurlijk is niet elk bedrijf hetzelfde, en men gaat echt individueel bekijken wat er mogelijk is. Ik denk dat het op maat werken de gedragenheid bij de veehouders net zal verhogen.

Het tweede positieve punt is dat men werk wil maken van de digitale vereenvoudiging, zodat men dit met een minimum aan administratie toch werkzaam kan maken. Dat is natuurlijk een hele grote plus, zowel voor veehouders als dierenartsen. We spreken hier in het parlement vaak over de planlast van het onderwijs, maar ik denk dat ook de administratieve lasten in de landbouw alleen maar toenemen. Het is dus een belangrijk aspect dat zeker kan worden meegenomen.

De vraag is natuurlijk wel of zo'n vrijwillige aanpak de nodige resultaten zal opleveren. Ook grootverbruikers van antibiotica zullen een inspanning moeten leveren. Worden zij voldoende bereikt? Dat is toch een vraagteken. En de kostprijs kan natuurlijk ook een remmende factor zijn, dat is ook een vraag waar ik nog mee zit.

In de vorige legislatuur hebben wij hier in het parlement ook een resolutie op tafel gelegd die werk wil maken van antibioticareductie en daarin staan uiteraard de Vlaamse bevoegdheden opgenomen. U geeft vandaag een aantal acties weer die zeker nog inspelen op die resolutie en daar nog een invulling aan geven, maar mijn vraag is toch of er geen bijkomende afdwingbare acties nodig zijn? Acties van onderuit, vanuit de sector, zijn natuurlijk heel mooi, maar dit project is vrijblijvend. De belangrijkste vraag die volgens mij dan overeind blijft staan, is: halen we dan onze doelstellingen van het convenant tegen 2024?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk inderdaad dat de ondersteuning die ook vanuit Europa zal komen, vanuit het GLB, net gericht is op de individuele ondersteuning van bedrijven, dus dat onderschrijf ik uiteraard ook in de landbouwsector. Onze landbouwers zijn op dat vlak managers geworden en zitten met heel wat administratieve last, dus ook daar deel ik uw mening.

Wat de acties betreft, denk ik dat vanuit Vlaanderen vooral de ondersteuning belangrijk is. Via de rapportering zullen we de evolutie ook verder blijven volgen, die hopelijk in dezelfde dalende lijn zal gaan tijdens de komende jaren.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik vind het een heel belangrijk thema, vandaar dat ik het ook snel op tafel wilde leggen bij uw aantreden, maar ik hoor hier een duidelijk engagement van u om dit de komende jaren ook te behartigen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de promotie van hagen in de Vlaamse landbouwsector – 3182 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, mijn vraag gaat over de promotie van hagen en heggen. Het is niet zo evident voor een West-Vlaming om daarover te spreken, maar ik doe toch een poging. Ik ga ook niet de hele vraag aflezen, minister. Ik veronderstel dat u mijn vraag gelezen hebt. Ze is ingegeven door een boek, dat collega Van Hulle trouwens bij heeft, van een Nederlandse auteur, getiteld: 'Heg, een behaaglijk landschap voor mens en natuur'.

In het boek benadrukt de auteur dat hagen en heggen talrijke voordelen hebben voor onze natuur, maar ook voor onze landbouw. Ze zorgen voor een vergroting van de biodiversiteit, plaagbestrijding en bescherming tegen overstromingen en besmettelijke ziektes. Ze slaan koolstof en water op, gaan de verspreiding van ammoniak en pesticiden tegen en ze verlagen de temperatuur in het landschap. Ook het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) erkent dat landschapselementen als hagen ervoor zorgen dat ammoniak wordt afgevangen. Dat lijkt me toch wel belangrijk in de discussies die op dit moment bezig zijn. Daardoor slaat er onder andere minder ammoniak neer in beschermde natuurgebieden.

In het bosuitbreidingsplan van minister Demir staat het volgende te lezen: "Wanneer individuele landbouwers vrijwillig hun perceel willen laten bebossen, blijkt het niet altijd mogelijk een vergunning daartoe te bekomen. Samen met de Vlaamse minister van landbouwbeleid onderzoeken we hoe we dit kunnen vergemakkelijken." En in antwoord op een schriftelijke vraag van collega De Vroe stelde de minister: "Vermits de aanleg van hagen (een klein landschapselement) gestimuleerd kan worden binnen GLB en dit via VLIF steun voor niet-productieve investeringen, dient deze vraag gesteld te worden aan mijn collega minister Crevits, bevoegd voor landbouw."

Ik heb dan ook de volgende vragen voor u, minister. Bent u bekend met het boek? Zo niet, zal het u straks overhandigd worden door collega Van Hulle. (*Gelach*)

Deelt u de visie van de auteur in het boek? Hoe staat u tegenover een hagenplan gericht op de Vlaamse landbouwsector? Welke concrete maatregelen werden in deze legislatuur al genomen om de aanleg van hagen en heggen te stimuleren? Staan hieromtrent nog bijkomende maatregelen op uw agenda? Had u hierover al overleg met uw collega Zuhair Demir? Zo ja, wat werd er besproken en afgesproken? Zo neen, wordt er nog een overleg gepland?

Ik wil daar nog aan toevoegen, voorzitter, dat ik vorige week bijna identiek dezelfde vraag gesteld heb aan minister Demir. Ik heb ze niet mondeling gesteld, maar ik heb het antwoord wel al schriftelijk gekregen. En ook zij verwijst naar een overleg tussen de minister van Landbouw en de minister van Omgeving.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Sintobin, het boek staat nog niet in mijn boekenrek. Ik zal het dan ook graag in ontvangst nemen zo dadelijk, waarvoor dank.

Uiteraard ken ik wel de voordelen van houtige landschapselementen als buffer tegen gewasbeschermingsmiddelen, water- en koolstofopslag, warmtebuffer, habitat, verbindingsweg tussen natuurzones en nog veel meer. Binnen het huidige gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) krijgen die landschapselementen dan ook heel wat aandacht, als mogelijke invulling van het ecologische aandachtsgebied voor het verkrijgen van de vergroeningsbetaling binnen de randvoorwaarden in pijler I, maar ook via de steun aan niet-productieve investeringen in pijler II.

Er is geen hagenplan specifiek voor de landbouw. De steunmaatregel voor niet-productieve investeringen vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) met Europese cofinanciering vanuit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) werd inmiddels herwerkt. Die herwerking werd op de ministerraad van de Vlaamse Regering beslist. Dat is dus ook in overleg met collega Demir gebeurd.

Sinds juli 2021 kunnen landbouwers de hernieuwde steun aanvragen. De steunbedragen werden herzien en er werden administratieve vereenvoudigingen doorgevoerd, wat ook niet onbelangrijk is. Dat resulteerde in iets wat een succes te noemen is. Voor hagen en heggen kunnen landbouwers genieten van de niet-productieve investeringssteun, waarbij 100 procent steun voorzien wordt voor hagen, heggen en houtkanten. Daarvoor moet de landbouwer een technisch verantwoordingsadvies indienen, waarbij gemotiveerd wordt dat die kleine landschapselementen passen binnen het landschap en waarin hij motiveert welke streekeigen soorten hij zal gebruiken, gebaseerd op een limitatieve plantenlijst. In totaal werden sinds juli 2021 al 86 investeringen aangevraagd voor hagen en heggen, goed voor 26,5 kilometer, en werden 13 aanvragen ingediend voor houtkanten, goed voor 2,1 hectare. Deze maatregel zal ook verdergezet worden in het nieuwe GLB.

Om de niet-productieve investeringen, waaronder ook de hagen, heggen en houtkanten, bekendheid te geven, werden verschillende demonstratieprojecten opgezet. Verschillende terreinbeherende organisaties en proefcentra informeren en stimuleren landbouwers op die manier om in te zetten op dergelijke investeringen. In het nieuwe GLB vanaf 2023 zullen landbouwers in het kader van de conditionaliteit moeten beschikken over een minimumaandeel aan niet-productieve elementen en arealen. Hagen, heggen en houtkanten die gelegen zijn op of aan het bouwland van de landbouwer, komen daarvoor in aanmerking.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. In ieder geval erkent ook u – en ik denk iedereen in deze commissie – de voordelen van hagen en heggen, niet alleen voor de natuur en het milieu, maar ook voor de landbouwers. Ik heb een aantal voordelen, gelet op de huidige discussie, opgenoemd in een ander dossier. Waarom spreek ik in mijn vraag over een hagenplan? U zegt dat het in Vlaanderen niet bestaat en dat u ook niet van plan bent dat te maken. Ik dacht dat het in Wallonië wel bestond, misschien moet u eens over het muurtje kijken en nagaan wat er allemaal staat in het hagenplan van Wallonië. Het is niet allemaal slecht.

Ik had ook willen vragen wat u specifiek deed naar promotie toe, maar u hebt daarop geantwoord door te zeggen dat er demonstratieprojecten werden gehouden. Ik lees in het antwoord van minister Demir dat er een houtkantenplan zou worden opgemaakt, in overleg met u. Dat begrijp ik uit het antwoord dat ik van minister Demir heb gekregen. Mijn vraag is in hoeverre het overleg wat dit betreft is opgestart en wanneer we daar resultaat kunnen van verwachten.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega Sintobin heeft al aangegeven wat de voordelen van kleine landschapselementen als heggen en hagen zijn. We weten dat inzake biodiversiteit het landbouwgebied eigenlijk een woestijn is. Er is weinig biodiversiteit aanwezig, minder dan in andere gebieden, zelfs minder dan in steden. Het kan de kwaliteit van een landbouwgebied verhogen. Niet alleen rond biodiversiteit maar ook voor de landbouwers biedt het heel wat voordelen.

Minister, u hebt al vrij uitgebreid geantwoord over de mogelijkheden die er vandaag zijn. Maar natuurlijk, als je ziet welke impact dat heeft of wat de effecten daarvan zijn, dan zijn die toch vrij beperkt. We hebben het vroeger al gehad over het VLIF en de niet-productieve investeringen waar heel weinig gebruikt van wordt gemaakt. We hebben er al vaak over gesproken hoe het toch kan dat dat zo weinig wordt gebruikt. Is er te weinig voorlichting daarover? Worden er te weinig inspanningen gedaan om onze landbouwers in te lichten? Als ik hoor dat het gaat over 100 procent steun, dan is het toch spijtig dat er slechts 26 kilometer aan hagen is

aangeplant. Het Waalse hagenplan spreekt over 4000 kilometer hagen die men wil aanleggen. Dat is toch van een heel andere orde.

Mijn bijkomende vraag is: is het toch niet goed om ook op Vlaams niveau een hagenplan te maken met een doelstelling en daar de instrumenten die voorradig zijn aan te koppelen? Er zou ook aan de landbouwers beter bekend moeten worden gemaakt wat de mogelijkheden zijn.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, de voordelen van de hagen en heggen als kleine landschapselementen werd door de collega's al uitvoerig geschetst. De meerwaarde is onmiskenbaar. Het is ook duidelijk dat in ons agrarisch gebied die kleine landschapselementen grotendeels, of alleszins te veel, verdwenen zijn in een streven naar een maximaal gebruik van de gronden. Dat is ergens begrijpelijk. Als de grond zeer duur is, moet men daar natuurlijk de maximale opbrengst uit halen om het rendement te kunnen garanderen. Maar het is zeker te rechtvaardigen om een tandje bij te steken om die kleine landschapselementen opnieuw meer in het landschap te krijgen. Dat is een zinvol beleid, zeker als we de landbouwers daar ook voor vergoeden.

Ik wil nog een kleine zijsprong maken naar een problematiek waar u op het einde van uw periode als volksvertegenwoordiger ook nog rond hebt gewerkt, zijnde het bacterievuur dat zich kan schuilhouden in meidoornhagen. Op de fiche van de niet-productieve investeringen kleine landschapselementen die door het Departement Landbouw en Visserij werd opgemaakt, staan bij de plantenlijst drie inheemse meidoornsoorten die in aanmerking komen voor de VLIF-steun. Een belangrijke kanttekening in het kader van het bacterievuur is dat geen waardplanten voor bacterievuur in een straal van 1000 meter van fruitboomgaarden en boomkwekerijen mogen worden geplant om de verspreiding ervan tegen te gaan. Ik vroeg me af hoe de afstandsregel wordt geëvalueerd en gehandhaafd? Ik neem aan dat men bij de aanvraag moet aangeven waar de aanplant wordt gedaan en dat vervolgens de VLIF-steun wordt toegekend. Maar loopt dat goed? Heeft dat volgens u bijkomende opvolging nodig? Moet die afstandsregel eventueel worden bijgestuurd mocht die verspreiding feller zijn dan gedacht?

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Het is inderdaad een heel goed boekje, mijnheer Sintobin. Op bladzijden 99 en 100 worden de voordelen van die haagplannen inderdaad opgesomd. Ik kan het alleen maar ondersteunen.

Ik wil graag meer doorgaan op de haagplannen. Want overal in de ons omliggende landen zijn er al haagplannen. In Wallonië bestaat er een haagplan met de originele naam 'Yes We Plant' voor 4000 kilometer haag. Op een jaar tijd is er al 1400 kilometer geplant. Dat is een gigantisch succes. In Frankrijk bestaat 'Plantons des haies!'. Er is daar een budget voorzien van 50 miljoen euro om in twee jaar tijd 7000 kilometer haag te planten. In Duitsland is dat verdeeld over de Bundesländer. Het gaat om dezelfde problematiek en het kent er hetzelfde succes. In Nederland gebeurt het in het kader van de bossenstrategie. Het beste voorbeeld komt uit de UK. Daar zijn ze ons voor op het vlak van natuur. Er is daar extra subsidie voor landbouwers voor het afvangen van stikstof. Voor de captatie van stikstof in landbouwgebieden dicht bij natuurgebieden geven zij extra subsidie. Dat is een goed idee.

Je kunt je de vraag stellen hoe het komt dat die haagplannen in het buitenland zo'n succes zijn. Ik denk dat er daarvoor drie redenen zijn. De eerste reden is dat niet alleen de landbouwers, maar bijvoorbeeld ook de lokale besturen en aanverwanten daarbij betrokken zijn. Er is dus een zeer lage instapdrempel. Het is vrijblijvend, er is geen enkele verplichting. Stel dat we ook in Vlaanderen, net als in Wallonië, 4000 kilometer haag als ambitie willen hebben, dan is dat op zich volgens

mij niet zo moeilijk. Want 4000 kilometer haag in driehonderd gemeenten, dat wil zeggen dat elke gemeente 13 kilometer haag moet planten. Om het even simplistisch voor te stellen: als dat aan weerszijden van een weg gebeurt, betekent dit 6,5 kilometer haag. Elke gemeente kan dat heel eenvoudig doen, zeker omdat dat dan wordt gesubsidieerd. En dat heeft dan wel een heel grote impact. Ik ben een grote voorstander van een haagplan.

De tweede reden is dat, stel dat je dit subsidieert, die kost relatief laag is ten opzichte van bijvoorbeeld een subsidie voor bebossing. Want in een subsidie voor bebossing betaal je ook de prijs van het land. Maar in een haagplan is het land er al, en gaat het over de randen van wegen, dus het is op zich veel goedkoper.

Er is dus een lage instapdrempel en relatief gezien die lage kost. Bovendien geeft dat weinig druk op de landbouwgrond. U kent de problematiek: je doet een extra bebossing en daar komt reactie op omdat het landbouwgrond inneemt. In de realiteit wordt immers ook landbouwgrond bebost.

Dat zijn dus drie zaken. Mijn pleidooi is hetzelfde als dat van collega's Sintobin, Steenwegen en Coel: een hagenplan wordt misschien beter globaal bekeken.

Minister, hoe ziet u dat? Ziet u een hagenplan enkel en alleen voor de landbouwsector of zou u ook overwegen om dat uit te breiden naar plannen die vrij analoog zijn aan die in de andere landen?

Verder heb ik nog een vrij specifieke vraag. Ik heb geluisterd naar minister Demir in de plenaire vergadering van vorige week woensdag. Daar dacht ik te mogen hebben begrepen dat de minister insinueert dat ze om erosiebestrijding tegen te gaan aan de landbouwers zou opleggen om hagen te planten. Zo had ik het althans begrepen. Ik kan u zeggen dat het in de ons omliggende landen altijd vrijblijvend is geweest. Wat denkt u als minister van Landbouw over het opleggen van het planten van hagen, al dan niet met subsidie?

Dat zijn mijn twee vragen, dank u wel.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik wil me aansluiten bij de vraagsteller maar ook bij iedereen die hier is tussengekomen. Net zoals in Wallonië zou het goed zijn om te werken met zo'n totaalplan. Het is een plan dat niet veel voorbereidingstijd vraagt. Ik zou twee vliegen in één klap willen slaan. Ik denk aan wat minister Demir heeft gezegd en ook heeft herhaald in een reactie op de negatieve brief vanuit de Europese Commissie op ons plan omtrent het GLB. Ik zou zeggen, gooi die dingen samen en begin er zeker en vast aan.

Wat de subsidiëring betreft, dat is natuurlijk een apart debat waard. Het is altijd een beetje vreemd dat er vaak wordt gepraat over subsidies binnen de landbouw en dat bepaalde subsidies te weinig worden gebruikt omdat ze bij manier van spreken te laag zijn. Kunnen we van de sector echt niet verwachten dat ze een bepaalde inspanning doen voor de omgeving en voor de natuur zonder dat daar altijd ik weet niet welke subsidie tegenover moet staan?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik wil even met dat laatste beginnen omdat dat het verst in het geheugen zit. De subsidies zijn zeker niet te laag want ze zijn 100 procent. Een stimulerend beleid daarrond kan zeker een aandachtspunt zijn. Vandaag de dag is dat op individueel niveau, op het niveau van de individuele bedrijven en de individuele landbouwers. Het is opgebouwd met incentives vanuit het GLB richting de individuele landbouwer.

De verschillende tussenkomsten in de tweede ronde gaan in de richting van de vraag 'wat met een hagenplan voor Vlaanderen?' Op dit moment zit dat niet in de beleidspijplijn, maar het is zeker iets dat we in het kader van een evaluatie van de incentives vanuit het GLB kunnen bekijken. Ik wil dat hier bij voorbaat zeker niet uitsluiten.

Vandaag de dag zijn er wat bezorgdheden in Vlaanderen over wat de consequenties zijn van de aanplant. Als we dat doen, moeten we dat met de verschillende overheden doen – lokale overheden, provincies, Vlaanderen – en met de landbouwers. Het is niet iets van de individuele landbouwer alleen met Vlaanderen.

Er wordt ook verwezen naar de stikstofproblematiek van vandaag. Alles wat stikstofreductie in de hand werkt, moeten we omarmen. Als dat kan gaan in harmonie tussen omgeving, natuur en landbouw, wil ik dat zeker ernstig bekijken.

Collega Coel, inzake uw concrete vraag moet er een inplantingsplan bij zitten op basis waarvan de afstandproblematiek zou kunnen worden getoetst, vooraleer daar middelen aan worden verbonden.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik heb nog een paar korte opmerkingen. Ik ben blij dat alle collega's de meerwaarde erkennen van hagen en heggen, en dat zelfs iedereen voorstander is van een hagenplan. Collega Coel, grond is inderdaad duur en soms is het moeilijk, ondanks de promotie die wordt gevoerd, om landbouwers te overtuigen, hoewel hagen en heggen niet veel ruimte innemen. En het wordt dan nog eens 100 procent wordt vergoed. Dan moeten we daar misschien meer op inzetten. Minister, het is zoals u zegt: alles wat stikstof kan reduceren, juichen wij natuurlijk toe.

Voorzitter, ik stel vast dat iedereen voorstander is van een hagenplan. Ik zal daarover dan ook een voorstel van resolutie indienen en iedereen mag dat ondertekenen. Aangezien iedereen akkoord gaat, zal dat unaniem worden goedgekeurd. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de begeleiding van landbouwers binnen het akkoord rond de Programmatische Aanpak Stikstof – 3185 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord

Chris Steenwegen (Groen): Minister, binnen de conceptnota Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) is de begeleiding van landbouwers een van de flankerende maatregelen. Er is ongeveer 1,1 miljoen euro per jaar voorzien, alsook een transitie-manager. Bedrijven die verplicht worden om te stoppen of vrijwillig stoppen, kunnen een beroep doen op dit begeleidingstraject. Potentieel gaat het over een 150-tal rode en oranje bedrijven. De doelstellingen van deze begeleiding zal van bedrijf tot bedrijf afhangen.

Voor een aantal bedrijven kan deze conversie het moment zijn om voorloper te worden in de transitie naar een meer veerkrachtige landbouw die werkt volgens agro-ecologische principes. Zo kunnen deze bedrijven mee de toon zetten voor de toekomst van de landbouw in Vlaanderen.

Minister, ik heb volgende vragen over de voorziene begeleiding. Hoe zal deze transitie-manager te werk gaan? Worden er bepaalde criteria gehanteerd in de adviezen en de begeleiding die wordt gegeven? Wie zal de facto instaan voor de begeleiding? Hoe worden de middelen besteed? Worden die ter beschikking gesteld van externe partners? Hoe worden die gekozen? Wat is de rol van de landbouworganisaties hierin? Wordt de begeleiding opgezet binnen de Vlaamse overheid?

De begeleiding wordt nu alleen voorzien voor de rode en oranje bedrijven. Toch zal de impact van dit en eender welk ander stikstofakkoord veel verder reiken dan die beperkte groep. Vele andere bedrijven zullen dus ook moeten worden ondersteund en begeleid om voor zichzelf een duurzame toekomst uit te tekenen. Bent u bereid om ook voor die bedrijven begeleiding te voorzien?

De voorbije decennia hebben we gezien dat de sector alle heil zocht in schaalvergroting, en dat op advies van de landbouworganisaties, daarin ondersteund door een beleid dat daarop inzet en door onderzoek dat volop die piste ondersteunt. We horen de verhalen – niet langer geleden dan gisteren – van boeren die zeggen dat ze altijd op die weg zijn gezet en ondersteund en nu plots een andere richting moeten uitgaan. Hoe gaat u ervoor zorgen dat de begeleiding leidt tot meer diverse toekomstbeelden voor onze landbouwbedrijven?

Volstaat het voorziene budget? In hoeverre is dit budget nog aanpasbaar?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Steenwegen, de transitie-manager, de heer Focke, werd in maart 2022 aangeworven. Er zijn geen specifieke criteria vooropgesteld die worden gehanteerd om hem te contacteren. Het staat alle bedrijven vrij om contact op te nemen voor informatie, ook de bedrijven die niet voortijdig moeten sluiten.

De transitie-manager heeft inmiddels de bedrijven die ingevolge het stikstofakkoord hun veehouderijactiviteit voortijdig moeten stopzetten, gecontacteerd.

Momenteel worden ook telefonische vragen beantwoord met de kennis die op dit ogenblik beschikbaar is. Het is belangrijk om dat te bevestigen. Dat is niet steeds evident omdat de betrokkenen op zoek zijn naar pasklare antwoorden of stabiele informatie als houvast. In de fase waar we ons nu bevinden, namelijk die van het openbaar onderzoek, dat deze week afloopt, blijkt dat toch niet altijd even gemakkelijk te gaan.

Landbouwers die verplicht zullen worden om te stoppen of die zelf die keuze maken om dat te doen, kunnen via een intensieve begeleiding geheroriënteerd worden. Dit kan opleiding, begeleiding, sollicitatietraining en sociale begeleiding zijn.

Ook dit flankerend beleid maakt deel uit van het totale akkoord. Dat ligt nu in openbaar onderzoek en kan pas nadien definitief worden uitgewerkt.

De transitie-manager geeft vandaag, op basis van de hoofdlijnen die vastliggen, in hoofdzaak generieke informatie of attendeert op bepaalde tools of begeleidingstrajecten. Finaal is het aan de ondernemer, de landbouwer, om te kiezen voor de desbetreffende begeleiding.

Ik kom tot het budget. Moet het nog gezegd dat het stikstofakkoord verstrekkende gevolgen heeft voor de hele landbouwsector. Het gaat dus om een veel ruimer debat dan de rode en oranje bedrijven alleen. De budgettaire verdeling binnen het flankerend beleid hangt samen met de concrete modaliteiten van het akkoord, die nog moeten worden uitgewerkt. U kent het totale budget, namelijk 3,6 miljard euro, waarvan 1,2 miljard euro voor natuur en de rest voor landbouw.

Binnen het Agricultural Knowledge and Innovation System (AKIS), dat een boost zal krijgen in het hervormde gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), zal worden ingezet op advies rond het uittekenen van een duurzame toekomst voor de bedrijven.

Momenteel is er ook in het kader van de oproep voor GLB-financiering van demonstratieprojecten rond bepaalde thema's, een thema dat focust op de toekomst in de veehouderij.

Dan is er het aspect van de schaal, de schaalvergroting. Ik denk dat we niet de fout mogen maken, nu niet en zeker niet in de toekomst, om te beweren dat schaalvergroting een doel op zich is of zal zijn.

Als je in gesprek gaat met landbouwers, zal veruit het grootste deel antwoorden dat men veel liever op dezelfde schaal zou boeren, zoals men dat heeft geleerd van ouders of grootouders. Dus met minder arbeidsbehoefte, minder kapitaal en dus ook minder risico's.

Het feit is wel dat dit in een systeem van vrije markteconomie, waarbij Europa ook voor de landbouw hiervoor koos sinds eind vorige eeuw, onhaalbaar is voor het grootste deel van de populatie. Dat moet ik u niet vertellen. Dat is natuurlijk een gevoelig thema, met de transitie die de land- en tuinbouw in de toekomst zal doormaken. Ik denk dat het een hele uitdaging is om ook het verdienmodel onder ogen te nemen. Maar we zitten natuurlijk in een context waar schaal in de totale industrie speelt, en dus ook in de landbouw. Vandaag is het zo dat ook in Vlaanderen alles en iedereen groeit, en zij komen onder druk te staan, want zij zouden dan niet mogen of kunnen groeien. Ik besef dus heel goed dat daar in de huidige context een heel grote uitdaging ligt waarbij heel veel facetten komen kijken. Maar het moet natuurlijk een leefbaar en rendabel verhaal blijven, ook voor de landbouwers. Dat heeft, wat mij betreft, ook met de economische waardering te maken.

Er bestaan ook andere strategieën, strategieën die proberen in te zetten op het meer creëren van toegevoegde waarde, maar dat is natuurlijk niet voor elk landbouwbedrijf en voor elke ondernemer een evidentie. Uiteindelijk stellen we ook vast dat de consument daar verhoudingsgewijs nog steeds te weinig voor kiest.

Ik ben van mening dat elke begeleiding met als doel de zoektocht naar het juiste verdienmodel, met een open blik moet gebeuren. De ondernemer zelf moet hierbij centraal staan en in het advies moet dan met de juiste tools gewerkt worden om een weloverwogen keuze te kunnen maken. Ik wil hier misschien nog even verwijzen naar de verdienwijzer, die daarbij ook een ondersteuning kan bieden. In het nieuwe GLB zullen we de adviseringsmaatregel effectiever maken, onder andere door het advies niet meer volledig gratis te maken. De landbouwers zullen dan heel bewust kunnen kiezen voor die adviseurs, die toegevoegde waarde brengen voor hun bedrijf.

Tot daar een aantal antwoorden, collega Steenwegen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel, minister. Ik denk niet dat ik een antwoord heb gekregen op een aantal vragen. Maar goed, ik begrijp ook dat u zegt dat het definitieve akkoord duidelijkheid zal moeten geven over hoe de begeleiding juist zal functioneren.

Mijn belangrijkste punt is eigenlijk dat de begeleiding vandaag, zoals ze nu voorzien is, zich focust op die zeer beperkte groep bedrijven die deze begeleiding nodig hebben omdat ze staan voor een belangrijke omvorming of stopzetting of verplaatsing van hun bedrijf. Dat begrijp ik. Maar ik denk dat heel veel andere bedrijven, wegens de reductiepercentages die hun opgelegd worden, ook op zoek zullen gaan naar hoe het verder moet met hun bedrijf. Ook die boeren zullen nood hebben

aan begeleiding. Dat zal een andere begeleiding zijn. Dat gaat niet over stopzetting, dat gaat over welke toekomst iemands bedrijf heeft als men, bijvoorbeeld, 15 procent moet verminderen in de rundveehouderij. Hoe kan men het inkomen dan toch op peil houden?

Ik denk dat die ruimere scope aan verdienmodellen dan ook wel van belang is. Dan moeten we echt kijken hoe we onze boeren daarin op verschillende manieren kunnen begeleiden. Dat is eigenlijk de essentie van mijn vraag. Het is een positieve vraag: hoe kunnen we die veel ruimere groep van boeren die nood zullen hebben aan begeleiding, helpen om goede keuzes te maken?

Ik wil nog vragen of u nu al een engagement kunt nemen, door te zeggen dat u beseft dat een veel ruimere groep nood zal hebben aan ondersteuning, en dat u zich wel wilt engageren om ook voor die ruimere groep te kijken of u, binnen het definitief akkoord dat eraan komt, ondersteuning kunt voorzien?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik begrijp dat collega Steenwegen er vanuit zijn vraagstelling van uitgaat dat het stikstofakkoord al is afgeklopt. Ik zou zeggen dat het verre van afgeklopt is, als je de polarisatie ziet van de afgelopen weken van deze en gene. Ik wil hier niemand de schuld van geven, maar het geldt vanuit beide kanten. Jullie weten allemaal over welke kanten ik het dan heb. Er is natuurlijk nog altijd het openbaar onderzoek. Dat loopt tot 18 juni en voor steden en gemeenten tot 1 augustus, denk ik. In mijn eigen stad heb ik ook gevraagd of men als stad een bezwaar gaat indienen. Men zou dat terdege bekijken. Voorzitter, ik ken een heel pak gemeentes, waaronder uw gemeente, waar de landbouwraad een gefundeerd bezwaar zal indienen. Er komen heel wat bezwaren op ons af. Mijnheer Steenwegen, het stikstofakkoord is verre van afgeklopt.

Dit hele dossier is vanaf het begin verkeerd aangepakt. Daardoor zitten we nu in deze situatie. Ik vraag me nog altijd af op welke decretale basis men tegen bedrijven zegt dat ze tegen een bepaalde datum moeten sluiten. In welke wetteksten staat dat die mensen moeten sluiten? Er is daar op dit ogenblik geen enkele juridische basis voor. Trouwens, mijn laatste vraag op de agenda van vandaag sluit daarbij aan. Die gaat daar ook een beetje over. Men heeft dit dossier totaal verkeerd aangepakt. Men neemt referentiejaar 2015. Er zijn bedrijven die moeten sluiten, maar die op die zeven jaar tijd miljoenen euro geïnvesteerd hebben en van alles en nog wat gedaan hebben om de stikstof inderdaad te reduceren. Dat wordt allemaal niet erkend. Dat wordt allemaal niet meegenomen in het verhaal, waardoor we nu inderdaad met die protesten van de landbouwsector zitten, niet alleen van de Boerenbond, maar ook van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS).

Collega Steenwegen erkent het eigenlijk. Ik heb er altijd voor gewaarschuwd. Dat gaat al lang niet meer over die 41 piekbelasters – ik vind piekbelasters al een verschrikkelijk woord. Zij waren er eerder dan de natuurgebieden. Het gaat allang niet meer daarover, het gaat gewoon – dat is natuurlijk zijn discours, maar je hoort het ook van anderen – over de toekomst van de landbouw in Vlaanderen. Je hoort dat ook van anderen. Waar gaan we met die landbouwbedrijven naartoe?

Collega Steenwegen verwoordt het zo: zullen ook andere bedrijven begeleid moeten worden? Het komt er eigenlijk op neer of we in de toekomst nog meer bedrijven gaan sluiten. Daarover gaat het. Dat is mijn grote vrees. Ik heb ook alle beelden en de pop gezien. Ik vind het allemaal spijtig dat dat gebeurt. Maar ik heb ook een tekening gezien van een 9-jarige jongen die vraagt: 'Mevrouw de minister, kan ik op mijn boerderij nog verder boeren?' Het was een emotionele brief van een jonge landbouwboerin die vraagt of ze nog verder kan boeren. Het is dus verre van afgeklopt. Laat ons de bezwaren afwachten. Laat ons de debatten voeren waar ze

gevoerd moeten worden. Laten we vooral oog hebben voor de belangen van de boeren en hun families en gezinnen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Collega Sintobin, afgeklopt of niet afgeklopt, de problematiek zal niet verdwijnen. Het staat buiten kijf dat de landbouwers en de sector inspanningen zullen moeten doen. Hoe zullen die eruitzien en wat zijn de details daarvan? Dat zal inderdaad blijken na het openbaar onderzoek en alle opmerkingen die daarin toekomen en hoe die vervolgens verwerkt zullen worden in het politiek akkoord dat daarover gemaakt moet worden, en het decretaal kader.

Voor onze fractie is het flankerend beleid alleszins een van de belangrijkste hoekstenen van dat stikstofakkoord. We moeten er duidelijk in zijn dat we getroffen boeren moeten bijstaan, dat we dat als maatschappij verplicht zijn aan hen. Maar het moet ook duidelijk zijn naar de betrokken individuele families dat zij alle steun verdienen en dat er ruim budget in het actuele akkoord zit. We zullen zien hoe dat de komende maanden evolueert.

Ik wil toch ook deels de vraag van collega Steenwegen ondersteunen, dat we ook oog moeten hebben voor de begeleiding van landbouwers die misschien niet rood of oranje zijn en rechtstreeks getroffen zijn, maar die ook moeten gaan voldoen aan de generieke maatregelen en reductiedoelstellingen moeten realiseren. Ook zij zullen moeten nadenken over hoe ze hun bedrijf zullen laten evolueren, hoe ze gaan bijsturen in de bedrijfsvoering.

In het akkoord zoals het nu voorligt, hebben we ook een sterke focus op technologische oplossingen. We maken er ook heel wat budget voor vrij. Als fractie staan we daar ook achter. We geloven in technologie en innovatie als deel van de oplossing. Maar daarnaast mogen we in de begeleiding niet te eng richting dat pad duwen. We moeten ook voldoende breed begeleiden en bedrijven ook kansen en perspectief aanbieden om hun bedrijfsvoering in te schakelen in de nieuwe eiwitstrategie waar we ook aan werken. Zo dragen we bij aan de onafhankelijkheid van het buitenland op het vlak van plantaardige eiwitten. Daar liggen volgens mij ook kansen.

Straks gaat het in een andere vraag over regeneratieve landbouw, een aantal andere types van landbouw die ook in ontwikkeling zijn en waar volgens mij ook nog kansen zijn. U gaf het zelf al aan: de VerdienWijzer van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) geeft ook voor een heel aantal modellen aan wat de kansen zijn voor individuele bedrijven. Daar moeten we zeker nog verder mee de baan opgaan.

Hoe kunnen we dat nog versterken? Je hebt nu de acute begeleiding, maar hoe ziet u de uitrol van de VerdienWijzer voor de brede sector tijdsmatig, om de sector actiever te benaderen en daar kennis mee te laten maken?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega's, het klopt inderdaad dat het debat nog volop lopende is, maar ik ga ervan uit dat niemand erover twijfelt dat er inspanningen moeten gebeuren. Ik denk of hoop dat het ook voor iedereen duidelijk is dat er vandaag gigantisch veel vragen zijn op het terrein, inderdaad bij meer dan de 41 rode bedrijven. We moeten daar oog voor hebben. Het is het minste van onze verantwoordelijkheid om daar oren naar te hebben, maar we moeten ook de nodige antwoorden bieden.

Het is een goed en belangrijk element dat de transitie-manager – die expliciet is aangesteld – aandacht heeft voor de 41 bedrijven, maar ook voor andere bedrijven, zoals ik u heel duidelijk hoor stellen, minister. Maar natuurlijk start alles bij

goede informatie en transparantie. Ik wil bij deze nogmaals mijn verbolgenheid uitdrukken over het feit dat er in het openbaar onderzoek geen transparantie wordt gegeven over alle gegevens die eigenlijk deel uitmaken van het openbaar onderzoek. Ik weet dat dat niet uw eerste verantwoordelijkheid is, minister, maar ik hoop dat u het toch meeneemt naar de regering.

Enkele weken geleden – ondertussen is het eigenlijk al anderhalve maand geleden – heb ik met name de vraag gesteld om bijvoorbeeld de mestverwerkers die expliciet vernoemd zijn in de documenten, die extra inspanningen moeten doen en waarvan er zelfs ook twee zouden moeten stoppen, in te lichten over de bedrijfsspecifieke gegevens waarmee wordt gerekend. Dat wordt pertinent geweigerd, zo heb ik hier in het parlement begrepen.

Ik stel me de vraag hoe dit te verantwoorden is, minister? In deze wil ik ook de regering aanspreken, omdat het niet uw verantwoordelijkheid is, minister. Ik wil u, als minister van Landbouw die – zoals ik daarnet heb gehoord – heel bezorgd is over de begeleiding van de landbouwers, toch ook wel vragen om dit expliciet te bespreken in de regering. Er moet transparantie zijn over alle gegevens en iedereen moet de vrijheid krijgen om effectief in overleg te gaan, te bekijken wat de situatie is en met welke gegevens wordt gerekend. Alle departementen moeten daar ook voluit hun schouders onder zetten, want dit is geen verhaal dat alleen een transitie-manager kan dragen.

Ik wil nog even ingaan op het tumult van gisteren en eergisteren, waar collega Sintobin ook naar verwees. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn en duidelijk erkennen dat de tractor met het opschrift en de pop foute manieren zijn om frustraties te uiten. Dat is niet oké en ik betreur het ook enorm.

Omgekeerd wil ik ook meegeven dat dat niet de sfeer was op de vergadering. Ik was daar aanwezig en heb moeten vaststellen dat daar pertinente vragen zijn gesteld en dat dat op een zeer correcte manier is gebeurd. Het klopt dat daar emoties naar boven zijn gekomen, maar ik denk dat iedereen dat ook begrijpt. Ik vind het echter ongelofelijk te betreuren dat we niet over de inhoud bezig zijn, waar het op de vergadering effectief wel over ging, maar over alles errond. Naar ik duidelijk aanvoel was er toch een andere sfeer dan wat naar buiten wordt gebracht. Ik was niet buiten aanwezig, maar ik krijg daar van verschillende mensen – politieke en bestuurlijke overheden – een totaal ander signaal over.

Waarom vertel ik dat hier? Omdat we op deze manier, met extra polarisatie, geen stap verder zullen geraken, collega's. Ik ben zeer bezorgd en hoop dat we allemaal onze politieke verantwoordelijkheid zullen opnemen in dit hele debat, op een correcte manier.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u, collega's, voor uw vragen in de tweede ronde. Het is inderdaad een thema dat heel Vlaanderen beroert, en in het bijzonder natuurlijk de landbouwsector. Zoveel is duidelijk.

Het gaat inderdaad over een periode die we door moeten, een transitieperiode van verschillende jaren, waarbij we de landbouwsector zeker niet mogen loslaten. Het verdienmodel van het verleden zal in de toekomst een model zijn waarbij verschillende elementen op tafel kunnen komen, vanuit de rendabiliteit, op een manier dat het landbouwmodel in harmonie kan gaan met zijn omgeving. Ik heb genoteerd dat kostenefficiëntie belangrijk is, net als differentiëren, coöperatie, innovatie, innovatie en innovatie. Dat is heel belangrijk in de huidige context en in de toekomst, met de gestelde hoge doelen op het vlak van reductie. Het GLB voorziet middelen voor die omschakeling. Dat is een pakket van 10 miljoen euro, ook voor de verbreding en de

heroriëntering. Dat zijn zaken die hier moeten worden aangestipt en die belangrijk zijn om te noemen in dat proces.

Verschillende collega's hebben ernaar verwezen dat het op dit ogenblik cruciaal is om de kalmte en de koelte te bewaren in het dossier. Ik begrijp dat dat niet altijd gemakkelijk is, want het gaat natuurlijk over je levenswerk dat onder druk komt te staan. Maar we moeten toch samen die ambitie hebben om vanuit een robuust kader echt te zoeken naar een juist evenwicht tussen onze omgeving en natuur en de landbouw. Dat blijft mijn leidmotief, die harmonie proberen na te streven. We weten dat het een transitieperiode zal zijn die niet gemakkelijk zal zijn. We mogen elkaar daarin niet loslaten en moeten inzetten op innovatie en op de andere elementen die ik daarstraks al genoemd heb.

Collega Coel, u had nog een vraag over de VerdienWijzer. Dat is iets dat we inderdaad samen met de sector zullen opnemen, de permanente evaluatie en optimalisatie daarvan. U verwees ook naar de eiwitstrategie. Dat is inderdaad een mooi voorbeeld van iets wat ook zeker kan worden opgenomen in de differentiatie binnen onze land- en tuinbouwsector. Er zijn heel mooie voorbeelden. U moet zeker eens naar de larvenboerderij in Kinrooi komen kijken. Dat is een heel mooi voorbeeld van een circulair model waarin de landbouw zich kan inschakelen.

Collega Rombouts, we hebben altijd gezegd dat als we een robuust kader willen, het openbaar onderzoek zeer ernstig moet worden genomen en dat transparantie een voorwaarde is voor een goed openbaar onderzoek. Dat leidt tot een decretaal kader dat standhoudt. Dat is een cruciale basisvoorwaarde om na je openbaar onderzoek tot een rechtszeker kader te komen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel, minister.

Collega Sintobin, ik ben het ermee eens dat er geen afgeklopt stikstofakkoord is. Als u mijn vraagstelling goed leest, ziet u daar staan: "Toch zal de impact van dit of eender ander stikstofakkoord..." Elk stikstofakkoord zal impact hebben op heel veel van onze veehouderijen. U kunt dat natuurlijk ontkennen, maar dat is een realiteit. Het is ook niet ons akkoord, voor alle duidelijkheid. Mijn fractie en ik hebben heel veel kritiek op het akkoord zoals het vandaag voorligt.

We zullen sowieso bedrijven moeten ondersteunen. U zegt dat het ons doel is om nog meer bedrijven te sluiten. Sorry, maar ik probeer hier een positieve vraag te stellen. Ik probeer niet te polariseren. Ik probeer samen te zoeken naar wat belangrijk is om onze boeren te ondersteunen. U slaagt erin om zo'n positieve vraag compleet in een negatief daglicht te stellen. U voedt de polarisatie. Ik vind dat echt heel sterk te betreuren.

In mijn vraagstelling staat: "Vele andere bedrijven zullen dus ook moeten worden ondersteund en begeleid om voor zichzelf een duurzame toekomst uit te tekenen." U vertaalt dat als: 'U wilt meer bedrijven sluiten.' Ik vind dat echt beneden alle peil. In dit dossier kunnen we dat soort polarisatie echt missen als kiespijn. We moeten juist samenwerken en samen denken over hoe we met deze sector vooruit kunnen. Ik wil daar een bijdrage toe leveren. Ik dacht dat deze vraag daar ook een bijdrage toe leverde, om juist het belang van die begeleiding nog eens onder de aandacht te brengen. Minister, u hebt als volksvertegenwoordiger ook verschillende keren die begeleiding in de mond genomen als belangrijk element van het akkoord, om precies onze boeren te ondersteunen.

Er is natuurlijk veel emotie rond dit dossier. De collega's sluiten aan met iets dat er totaal niets mee te maken heeft. Maar goed, ik begrijp dat. Dat was niet de bedoeling van de vraag. Ik wilde echt specifiek focussen op die begeleiding. Ik ben blij, minister, dat u erkent dat we er goed over moeten nadenken, dat we dat breed

moeten bekijken en dat veel meer bedrijven dan de huidige geïsoleerde 150 bedrijven – en misschien in een ander akkoord 100 of 50 of 400 bedrijven, daar gaat het mij niet om – begeleiding en ondersteuning nodig zullen hebben, dat we met hen in gesprek zullen moeten gaan en dat we met hen samen moeten nadenken over hoe zij een goede, duurzame toekomst kunnen uitbouwen. Dat vind ik heel belangrijk. En dat was het doel van mijn vraagstelling.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de heropening van een aantal internationale markten voor het Vlaamse varkensvlees na de Afrikaanse varkenspest – 3186 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik kom even terug op een dossier dat hier toch ook al verschillende keren aan bod is gekomen, namelijk de crisis in onze varkenssector en het feit dat we nog altijd in de nasleep zitten van de Afrikaanse varkenspest (AVP) die ons blijft achtervolgen. We hebben wel de AVP-vrije status herwonnen, maar stellen vast dat een aantal belangrijke landen, belangrijke afzetmarkten, onze varkens blijven weigeren. Ik wil daar toch even op ingaan, om te zien hoe we de toekomst daar tegemoet zien. We stellen immers vast dat bijvoorbeeld de Chinese markt, Wit-Rusland, Australië en Taiwan nog altijd niet zeggen tegen onze varkens en dat baart mij zorgen.

Het goede nieuws is dat van de 29 landen die eerder onze varkens niet meer wilden aanvaarden, er inmiddels 21 zijn die ze wel weer toelaten. We zien ook dat de Belgische export in 2021 ongeveer de helft van het geleden marktverlies heeft teruggevoerd. Dat is een heel goede zaak. Het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) heeft dit met succes gedaan door transparante gesprekken te voeren, deel te nemen aan internationale studiebijeenkomsten en intensieve onderhandelingen. Zoiets verkrijgt je niet zomaar. Daarvoor krijgen ze alvast een pluim.

Maar ik kijk ook richting de goede samenwerking met het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM). Op regionaal niveau hebben de gewesten zich ingezet om ook daar een en ander in beweging te krijgen. En dat gaat nu nog verder met het risicobeheer dat volgt na de openstelling van een aantal markten.

In een aantal artikelen zien we een aantal bezorgdheden rond bijvoorbeeld het jachttoerisme, dat een verspreiding van de ziekte zou kunnen teweegbrengen.

Ook kijkt men richting de consumenten en roept men hen op om geen vlees en dergelijke mee te brengen wanneer zij terugkeren uit het buitenland.

Minister, hoe schat u die evolutie, de heropening van de markten in?

Welke actieve bijdragen hebben Vlaamse instanties, zoals VLAM, geleverd aan die heropening?

Welke initiatieven worden momenteel nog genomen om bijvoorbeeld de heel belangrijke Chinese markt weer open te stellen?

Welke preventieve acties worden ontwikkeld om de verspreiding van het virus te voorkomen naar de consumenten toe enerzijds en naar jachttoerisme in het buitenland toe anderzijds?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Talpe, ik dank u voor uw vraag. Er is inderdaad een duidelijke vooruitgang merkbaar in de uitvoer naar de Filippijnen, dat zelfs een recordvolume optekende, en ook naar Korea.

De export naar China, Taiwan en Australië daarentegen werd eerder afgeremd. Het blijft voor een optimale vierkantswaardering dus belangrijk om te streven naar die betere en bredere markttoegang. Dat blijft het doel.

Het Belgian Meat Office van VLAM is, net als het departement, actief lid van de taskforce. Die taskforce is al drie keer bijeengekomen: op 12 januari van dit jaar, op 9 maart en recent op 18 mei. Aangezien VLAM nauw contact houdt met de productiesector en met de exportbedrijven kan VLAM op deze bijeenkomsten de vertaalslag maken tussen beleidskeuzes en het werkveld. VLAM blijft verder ook heel sterk inzetten op het delen van informatie en houdt de markten zelf ook actief op zijn radar.

De lange afwezigheid op bepaalde markten en het gebrek aan reismogelijkheden maken het niet eenvoudig om het doelpubliek van importeurs te interesseren. VLAM legt nu in eerste instantie de focus op het herwinnen van de open markten.

Het Departement Landbouw en Visserij draagt het thema op regelmatige basis uit via de gebruikelijke communicatiekanalen, zoals de website, nieuwsbrieven en dergelijke. Via contacten met de Hubertus Vereniging Vlaanderen wordt de informatie ook specifiek naar de jagers verspreid.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik wil dit nog eens onder de aandacht brengen. We hebben inderdaad vooruitgang geboekt. De helft van het verloren markt-aandeel hebben we teruggewonnen. De Filippijnen was een grote opsteker.

Het is bijzonder frustrerend dat er vier jaar later toch nog een aantal markten hardnekkig blijven weigeren. Daar moeten we verder op inzetten. Ook VLAM heeft daar een belangrijke rol in te spelen.

Minister, u zegt dat VLAM initiatieven neemt om in de al heropende markten verdere inspanningen te doen. Ik weet niet wat dat concreet betekent. Ik zal daar een schriftelijke vraag over stellen, want het interesseert me wel hoe ze dit specifiek aanpakken. Als ik het goed begrijp, is VLAM niet bezig met het aanboren van nieuwe markten, maar focust het vooral op de al heropende markten. Misschien kunt u daar nog even dieper op ingaan.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het is inderdaad correct dat VLAM zich vooral focust op de landen waar we een afzet mogen realiseren. Dat klopt.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u wel voor dit korte antwoord. Het is belangrijk dat we volop inzetten op de heropende markten, maar nieuwe markten kunnen ook worden aangeboord. Hierbij is dat ook iets om mee te nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over mogelijke Europese steunmaatregelen voor de landbouw om de negatieve gevolgen van de droogte op te vangen – 3187 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik wil een vraag stellen over droogte, waarvan we enerzijds in de komende weken kunnen genieten, maar anderzijds heeft dat ook een hele grote impact op de landbouwsector. De Europese Commissie volgt dit ook op de voet en stelt steunmaatregelen in het vooruitzicht.

Het KMI is zeer verontrust en spreekt zelfs over een historische droogte, die te vergelijken valt met die van 1976. De gevolgen voor de landbouw zijn niet mis: de staat van de gewassen verslechtert, de beschikbaarheid van veevoeder wordt kleiner en er wordt een algemene daling van de productiviteit gevreesd. Dit alles zal ook negatieve gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering en de financiële status van onze boeren, die nu al onder grote druk staan.

Minister, u hebt ook al uw bezorgdheid over het droge voorjaar gedeeld. Er is natuurlijk ook het conflict in Oekraïne, dat de beschikbaarheid van granen, oliehoudende gewassen en andere grondstoffen bijzonder onzeker maakt. Dat is allemaal niet om vrolijk van te worden.

Minister, zijn er al prognoses gemaakt om de mogelijke schade van de droogte in kaart te brengen? Wat doet Vlaanderen zelf om negatieve gevolgen van de droogte te voorkomen of op te vangen, en dit zowel op korte termijn als structureel? Welke kortetermijnmaatregelen verwacht u van Europa om onze boeren hierbij optimaal te ondersteunen? Welke concrete afwijkingen op de vergroeningseisen wilt u dat Europa neemt? Wilt u hierbij blijven waken over het respecteren van de ambities van de Green Deal?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Talpe, droogte is zonder meer een belangrijk thema en verdient alle aandacht. Het Vlaams Rampenfonds valt onder de bevoegdheid van minister-president Jambon. Vragen over de inschatting van de mogelijke schade ingevolge ongunstige weersomstandigheden kunt u aan hem stellen.

In het kader van de Blue Deal loopt de projectoproep 'hergebruik restwater', waarmee we willen inzetten op het gebruik van alternatieve waterbronnen. Het is een heel mooi project dat gekoppeld is aan de rioolwaterzuiveringsstations. We hebben er meer dan 800 in Vlaanderen, dus ik zie daar wel wat potentieel in, zeker als we weten dat vandaag bij droogte uit de beken waar water wordt geloosd, water wordt opgepompt. Dit moet natuurlijk wetenschappelijk worden onderbouwd en onderzocht. Het is heel belangrijk om dat zeer goed op te volgen in de huidige context. Als we dit kunnen doen, resulteert dat ook in minder gebruik van oppervlakte- en grondwaterbronnen en een zekerheid van watertoevoer in droge periodes.

De projectoproep 'samenwerking en digitalisering' stimuleert de ontwikkeling en het gebruik van digitale tools binnen de land- en tuinbouwsector met aandacht voor waterbeheer en waterbesparende maatregelen en technologieën.

Met het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), dat vanaf 2023 van start gaat, zijn er verschillende maatregelen opgenomen die mede gericht zijn op het voorkomen van of omgaan met droogte. Het gaat hier bijvoorbeeld over het verhogen van het organischekoolstofgehalte in de bodem.

Ook via steun voor niet-productieve investeringen, bijvoorbeeld de omvorming van klassieke naar peilgestuurde drainage, wordt hierop ingezet. Er zijn heel wat voorbeelden van mooie irrigatieprojecten.

Via de reguliere VLIF-investeringssteun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) stimuleren we land- en tuinbouwers om hemelwater op te slaan en te gebruiken als alternatieve waterbron. Maar ook andere investeringen zoals voor het hergebruik van condenswater komen in aanmerking.

Land- en tuinbouwers met een open teelt zoals fruit of akkerbouw kunnen een erkende brede weersverzekering afsluiten tegen schade aan gewassen door extreme en ongunstige weersomstandigheden waartoe droogte zeker behoort. Via vorming en advies op maat, demonstratieprojecten en dergelijke worden land- en tuinbouwers goed geïnformeerd en gestimuleerd om zich aan te passen aan periodes van droogte.

Bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) en praktijkcentra land- en tuinbouw wordt praktijkgericht onderzoek verricht naar droogteresistente teelten en gewasadaptatiestrategieën op langere termijn in het kader van klimaatverandering.

Naar aanleiding van het conflict in Oekraïne heeft de Europese Commissie al beslist om in 2022 uitzonderlijk toe te laten dat op braakliggend land toch aan landbouwproductie wordt gedaan zonder dat dit gevolgen heeft binnen de vergroeningsregels.

Er zijn een heel aantal maatregelen mogelijk zoals voorwaarden voor arealen met vanggewassen of groenbedekking versoepelen, zodat bijvoorbeeld wintergewassen kunnen meetellen. Ook kan men binnen de rechtstreekse betalingen, de voorschotbetaling optrekken naar 70 in plaats van 50 procent die oorspronkelijk was voorzien.

In elk geval moeten de maatregelen die worden genomen, oog hebben voor zowel economische en sociale als ecologische ambities die we voor ogen hebben voor onze sector.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u, minister, voor uw uitgebreid antwoord. Ik denk dat we dan vooral moeten kijken naar een structurele aanpak in dezen, want die afwijking op die vergroeningseisen bijvoorbeeld, is een kortetermijnaanpak. Dat is eigenlijk een risicobeheer, dus dat structurele is enorm belangrijk. Daar worden al een aantal initiatieven genomen. U hebt er ook al een deel opgelijst. Het zal heel belangrijk zijn om onze landbouwers inderdaad te informeren, om hen te ondersteunen. Ik zie ook wel al lokale initiatieven die uitgevoerd worden, en we moeten er dan voor zorgen dat ze de nodige investeringen kunnen krijgen. Daar zal het uiteindelijk om gaan. We moeten elke landbouwer overtuigen van het belang van waterbeheer, wateropslag en het gericht en efficiënt toepassen van irrigatie. Ik denk dat dat de weg is die we moeten inslaan. Ik weet niet of er daarrond nog acties zijn die we kunnen ondernemen om nog meer die individuele landbouwers te gaan bereiken. Er zijn al een aantal initiatieven door u opgesomd, maar ik denk dat dat een belangrijk element is.

Misschien is het een suggestie om te kijken hoe men dat over de grens aanpakt. U woont heel dicht bij Nederland. Ook daar zijn ze heel goed bezig wat het waterbeleid en de waterprojecten betreft. Misschien kunt u daar even ook uw oor te luisteren leggen en kijken hoe ze dat daar aanpakken, om die aanpak eventueel te inventariseren en ook te promoten.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het is belangrijk dat we ons waterverbruik in de landbouw ook onder controle hebben. Ik wil de discussie over het stikstofakkoord niet opnieuw helemaal opengooien, maar daarin wordt bijvoorbeeld heel sterk ingezet op luchtwassers als technologische oplossing. Het waterverbruik van chemische luchtwassers is per kilogram ammoniak 200 liter; voor biologische luchtwassers gaat dat over de 1000 liter per kilogram afgevangen ammoniak. Als je weet dat één rundveeplaats ongeveer staat voor 10 kilogram ammoniak, dan kun je berekenen hoe groot het waterverbruik zal zijn om al die luchtwassers te laten functioneren. Ik pleit er dus toch voor om deze problematiek niet alleen eenzijdig maar in zijn geheel te bekijken zodat we niet in een verschuiving van problemen dreigen te komen waarbij we het ene oplossen maar tegelijkertijd andere problemen creëren. Dus mijn vraag aan de minister is: hoe gaat u dit meerverbruik aan water verantwoorden binnen een aanpak van stikstof?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Vorige week in de plenaire vergadering hebben we het nog over de overstromingen gehad. Begin mei was het over de droogte. De huidige weersvoorspellingen zullen het binnenkort wellicht opnieuw over de droogte moeten hebben. Ik denk dat zowel de overstromingen als de droogte twee kanten van dezelfde medaille zijn en dat we sterker moeten gaan inzetten op waterhuishouding. Ik denk dat onze landbouwers daar een belangrijke partner in zijn, en ik denk dat we daar inderdaad, zoals de minister schetst, met die Blue Deal fors in investeren, onder andere met die Water-Land-Schap-investeringen. Roeselare bijvoorbeeld experimenteert momenteel samen met Inagro met nieuwe waterteelten. In het Provinciaal Centrum voor Landbouw in Bocholt-Peer wordt samen met lokale landbouwers bekeken hoe wetlands in een moderne landbouuitbating geïntegreerd kunnen worden. Ik denk dat we vanuit landbouw sterker kunnen inzetten op dat type van vernieuwende oplossingen. Mijn vraag is: in hoeverre kunt u lessen trekken uit die projecten en hoe kunnen we die nog verder opschalen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat ook hier een stuk antwoord kan en moet gevonden worden in een heel brede kijk op innovatie. Het zal inderdaad een structureel probleem zijn. Ik ben er absoluut voorstander van om over het muurtje kijken, om aan internationale benchmarking te doen. Ik ken zelf vrij goed drie mooie projecten rond irrigatie. Er is de klassieke irrigatie, waarvoor heel wat energie nodig is en waar ook wel water verloren gaat. Een alternatief is de druppelirrigatie. Maar vandaag zijn er ook heel wat akkers waar drainage ligt die in twee richtingen kan worden gebruikt, voor de afvoer bij te veel water, en de toevoer wanneer het nodig is bij droogte, gekoppeld aan de vele waterzuiveringsstations in Vlaanderen. Ik denk dus dat we echt met een open blik moeten kijken naar alle mogelijkheden die ons bij die problematiek kunnen helpen.

Collega Steenwegen, biologische luchtwassers is natuurlijk een techniek. Maar het is de ambitie om te innoveren en technieken te gebruiken die inderdaad het gebruik van water tot een minimum herleiden. Ik denk dat de luchtwasser als dusdanig vandaag een bestaande techniek is die uit het verleden komt. De vraag is of het inderdaad de enige juiste is in de toekomst. Hij staat ook niet als dusdanig letterlijk in het akkoord. Maar ik denk dat het een terecht aandachtspunt is dat u aanhaalt. Ik heb hiermee een aantal bijkomende antwoorden gegeven op de bijkomende vragen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Dank u voor uw antwoorden. Ik ben blij dat u in uw tweede antwoord nogmaals de innovatie aanhaalt. Ik denk dat dat enorm belangrijk zal zijn als u effectief richting die structurele aanpak wilt gaan. Dat zal onvermijdelijk

en nodig zijn, en we zullen dat maximaal moeten ondersteunen bij onze individuele landbouwers, zodat ze daar elk voor zich ook mee aan de slag kunnen gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de extra Europese crisissteun van 1,4 miljard euro voor de Europese landbouw – 3188 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Hier gaat het opnieuw over de Europese crisissteun. 1,4 miljard euro wordt door de Europese Commissie uitgetrokken. Het lijkt een enorm groot bedrag maar voor België is het wat minder indrukwekkend. We spreken over 9 miljoen euro. De bedoeling is om onze landbouwers te steunen zodat ze voedsel kunnen aanleveren, dat we allemaal nodig hebben, maar ook dat ze hun land kunnen onderhouden en hun families een inkomen garanderen.

Waar komt die 1,4 miljard vandaan? Ze komt uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO), waarvan elk EU-land tot 5 procent van zijn budget voor 2021-2022 kan vrijmaken. De crisishulp mag niet meer dan 15.000 euro per landbouwer of 100.000 euro per kmo bedragen. De begunstigen moeten kunnen aantonen dat ze effectief te kampen hebben met de gevolgen van de hoge prijzen voor energie, meststoffen en diervoeder, en ze moeten actief zijn in de circulaire economie of bezig zijn met voedingsstoffenbeheer, het efficiënt gebruik van grondstoffen of milieu- en klimaatvriendelijke productiemethodes. Het is dus een surplus die naar de landbouwsector komt, boven op de 500 miljoen die eerder werd vrijgemaakt.

Minister, hoe schat u die crisissteun vanuit Europa in? Ik veronderstel positief. Hoe zal het bedrag van 9 miljoen euro dat voor België is bestemd, verdeeld worden tussen Vlaanderen en Wallonië? Dat is toch wel een pertinente vraag. Wat is de stand van zaken in verband met dit voorstel? Werd het al goedgekeurd door de lidstaten? Zal een deel van de Belgische steun moeten worden toegekend in het kader van het plattelandsbeleid? Het komt ook uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Dit valt onder de bevoegdheid van minister Demir. Ik weet niet of u daar met haar al over gesproken hebt? Is er ook een mogelijkheid voor de lidstaten om de crisissteun te verhogen met 200 procent, zoals met die 500 miljoen euro? De vraag is natuurlijk pertinent of Vlaanderen dat wel of niet zal doen. Waarvoor zal deze extra crisissteun concreet worden aangewend?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Talpe, eerst en vooral moeten we benadrukken dat alle initiatieven en mogelijkheden die worden gecreëerd voor landbouwers om de impact van de stijgende grondstofprijzen op te vangen, welkom zijn.

We hebben reeds beslist om gebruik te maken van de mogelijkheid om uitzonderingen toe te staan op de braakleggingsverplichting in het kader van de eerste pijler van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Bovendien zullen we gebruikmaken van de Europese bijzondere aanpassingssteun, die de gevolgen van de crisis moet milderen. We gaan die Europese middelen aanvullen met Vlaamse middelen.

Het voorstel waar u concreet naar verwijst, werd expliciet gevraagd door een groep van voornamelijk Oost- en Zuid-Europese lidstaten op de Landbouwrraad van april van dit jaar.

De Europese Commissie heeft het voorstel op tafel gelegd op 20 mei. Het is een voorstel dat door de Raad en het Europees Parlement moet worden goedgekeurd.

Binnen de Raad is het voorstel een eerste keer besproken op het Speciaal Comité Landbouw van 7 juni 2022, dus vrij recent. Daaruit bleek dat de lidstaten het voorstel genegen waren. Het is de bedoeling om de wetgevingsprocedure vrij snel af te ronden. Het Europees Parlement heeft al aangegeven dat het geen wijzigingen zou aanbrengen aan het voorstel van de Commissie. Dat is ook belangrijk om aan te stippen. Als de Raad hetzelfde doet, dan kan de procedure snel verlopen.

Een verdeling tussen Vlaanderen en Wallonië is niet aan de orde aangezien het gaat om bestaande middelen die reeds zijn verdeeld over de plattelandsontwikkelingsprogramma's.

In tegenstelling tot bij de bijzondere aanpassingssteun, is hier geen mogelijkheid voor de lidstaten om de EU-middelen met 200 procent staatssteun te verhogen. Het is ook belangrijk om dat nog even mee te geven. Dit voorstel van de Commissie volgt de reguliere regels van de plattelandsverordening en de nationale cofinancieringsregels die daarmee samenhangen.

We moeten eerst de Europese besluitvorming van de Raad en het Europees Parlement afwachten om vervolgens te bekijken hoe we daar heel concreet hier in Vlaanderen mee aan de slag gaan. Maar aangezien onze reguliere middelen reeds bestemd zijn, is dit voor ons dus eerder een theoretisch bedrag. Er moet immers budgettaire marge zijn in het fonds om het geld nog te kunnen vrijmaken. Als die marge er niet is, dan zal er nog weinig speling zijn om dat te kunnen inzetten. Mijn inschatting is dus dat het bedrag over de hele EU een stuk lager zal uitvallen dan het bedrag dat de Europese commissaris recent heeft aangekondigd.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw verhelderend antwoord. Het zet een en ander in een ander perspectief. Algemeen gezien moeten we uiteraard tevreden zijn met alle steun die we krijgen en met de erkenning die we vanuit Europa krijgen dat er werk aan de winkel is en dat er centen nodig zijn om de situatie van de hoge energie-, voeder- en andere grondstofprijzen op te vangen.

Ik wilde nog een pleidooi houden om duidelijke en juiste keuzes te maken met het bedrag dat we krijgen, daar waar de grootste noden zijn. Maar als ik het goed begrijp, gaat het eigenlijk over een regulier bedrag waarin we niet zoveel spelingsruimte of toewijzingsruimte meer hebben. Het is een beetje jammer om dat te horen, maar goed, daar kunnen we op zich niets aan doen.

Ik wil toch nog even meegeven dat, als er enige spelingsmarge is, we het effectief op de juiste plaats moeten aanwenden. Die analyse moeten we in ieder geval maken.

Ik vind het jammer dat er verder geen extra injectie vanuit Vlaanderen komt. Maar zoals ik het begrijp, is het theoretisch niet mogelijk om dit in dezen toe te passen. Maar goed, het is hier wel duidelijk dat de noden voor de sector groot zijn en dat we daar vanuit de Vlaamse Regering voldoende aandacht voor moeten hebben.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat de noden groot zijn, spreekt voor zich. Als er hier geen vrijval van middelen komt, zullen we inderdaad weinig ruimte hebben om hier nog iets mee te kunnen doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de landbouwers die ingetekend hebben op de pre-ecoregelingen – 3197 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, in afwachting van de definitieve lancering van het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), dat om verschillende redenen vertraging opliep, voorzag de EU in overgangsmaatregelen. Het is door die maatregelen dat betalingen aan landbouwers en begunstigden kunnen blijven plaatsvinden. In Vlaanderen vullen we dat onder andere in met de zogenaamde eenjarige pre-ecoregelingen. Die subsidies worden verleend voor een aantal maatregelen die een positieve impact hebben op milieu, klimaat en/of biodiversiteit. Denk aan het inzaaien van productief kruidenrijk grasland, ecologisch beheerd grasland, het inzaaien van milieu-, klimaat- of biodiversiteitsvriendelijke teelten, precisielandbouw, het verhogen van organisch koolstofgehalte en voedermanagement. Landbouwers konden de subsidies aanvragen via de verzamelaanvraag 2022.

In de pers konden we een aantal cijfers van uw kabinet daarover lezen. Globaal werden 6776 van die regelingen aangevraagd, waarbij de meeste aanvragen, een dikke 2500, gingen naar precisielandbouw en ongeveer evenveel naar ecologisch beheerd grasland. Ook de pre-ecoregelingen voor het verhogen van het organisch koolstofgehalte in de bodem deden het niet slecht, met 1070 aanvragen. Er werd dit jaar ook voor ongeveer 450 hectare eiwitteelten aangemeld als pre-ecoregeling, waarvan 45 hectare quinoa en 38 hectare soja.

De lidstaten moeten in principe zelf invulling geven aan de definitieve ecoregelingen, maar die zullen moeten voldoen aan een aantal Europese voorwaarden inzake klimaat en verduurzaming. In januari 2021 publiceerde de Commissie een indicatieve lijst van een aantal maatregelen die ze als goede praktijk beschouwt.

Ik heb daarover de volgende vragen, minister. Hoe evalueert u de cijfers? Waar ziet u nog ruimte voor verbetering?

De aanvragen voor het inzaaien van klimaatvriendelijke teelten, zoals de eiwitteelten, zijn een beperkt deel van het totale aantal aanvragen. Hoe laten we onze landbouwers, bijvoorbeeld ook in het kader van eiwitonafhankelijkheid, in de toekomst nog beter de weg vinden naar die ecoregeling?

De Europese Commissie heeft onlangs een lijst samengesteld met daarin een overzicht van ecoregelingen die via de nationale strategische plannen zijn binnengelopen en beoordeeld. Kunnen we daar lessen uit trekken? Zijn er ecoregelingen uit andere lidstaten die ook interessant kunnen zijn voor ons?

Het ontwerp van het Vlaams Strategisch Plan is op 11 maart 2022 ingediend bij de Commissie, die drie maanden de tijd had om het te beoordelen. Ook het openbaar onderzoek is al enige tijd afgesloten. In de krant konden we lezen dat u feedback hebt ontvangen van de Commissie. We konden ook lezen dat u daar nog niet meteen op zou reageren, maar dat u dat te gepasten tijde zou doen. Ik wil toch al eens polsen of er op het vlak van de pre-ecoregelingen volgens u nog bijstellingen nodig zijn aan het luik van het Vlaams Strategisch Plan.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Coel, in aanloop naar het nieuwe GLB werden in 2022 inderdaad de pre-ecoregelingen gelanceerd. Dat is honderd procent Vlaams

beleid. We hebben die volledig zelf genomen. Met die maatregelen kunnen landbouwers al kennismaken met enkele maatregelen die we vanaf 2023 breder willen uitrollen in de context van het GLB.

Ik denk dat we al tevreden mogen terugkijken op het succes tot vandaag. De inschatting van het potentieel van de maatregelen was niet evident. Het zijn immers allemaal volledig nieuwe maatregelen, waar landbouwers tot nog toe weinig of geen ervaring mee hadden. Ook vergde de hele goedkeuringsprocedure met een sterke staatssteuntoets heel wat tijd, waardoor landbouwers op relatief korte termijn moesten beslissen of ze al dan niet wensten deel te nemen. En dat ze hebben toch wel gedaan in 2022, als we naar de cijfers kijken.

We kunnen bijvoorbeeld verwijzen naar de agromilieuklimaatmaatregel 'teelt van vlinderbloemigen'. Percelen met die agromilieuklimaatmaatregel komen niet in aanmerking voor de nieuwe regeling met betrekking tot de eiwitteelten. De verwachting is dat dat areaal in de loop van de volgende jaren met de implementatie van het nieuwe GLB er wel grotendeels bij zal komen.

Vrijdag is er inderdaad al wat communicatie geweest in de media. Het is een feedbackprocedure. Er is een ontwerp ingediend. En zoals alle andere lidstaten hebben wij ook voornamelijk vragen tot verduidelijking gekregen, en ook een aantal opmerkingen. Maar ik begrijp dat dat niet ongebruikelijk is en dat het qua aantallen te vergelijken is met de andere lidstaten. De ambitie is inderdaad om daar gepast en snel op te antwoorden, zodat we daar in september mee verder kunnen, om inderdaad volgend jaar van start te kunnen gaan. En dat is inderdaad iets dat we samen doen met collega Demir.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat het goed is dat we als Vlaanderen, met het 100 procent Vlaamse beleid van de pre-ecoregelingen, een voorafname hebben gedaan. Het is nu natuurlijk zaak om de goede lessen daaruit door te trekken in het Vlaams Strategisch Plan. Ik begrijp dat u dat zult bekijken en dat de evaluatie nog loopt.

Wat betreft de commentaar en de lopende feedbackprocedure, denk ik dat we er dan inderdaad best niet te ver op vooruit lopen. Ik wil er het belang natuurlijk wel van onderstrepen dat we vanuit Vlaanderen met een goed plan komen, dat ook uiteindelijk wordt goedgekeurd door de Europese Commissie. Er staan immers enorm veel middelen tegenover die moeten doorstromen naar onze landbouwsector. Ik ga ervan uit dat u dat in goede samenwerking met collega Demir tot een goed einde zult brengen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De brief is intussen inderdaad publiek gemaakt, dus wat dat betreft is er transparantie en zichtbaarheid. Het is een lijvig document van meer dan vijftig pagina's, dat men kan doorworstelen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het beleid rond regeneratieve landbouw – 3198 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, collega's, minister, ik heb een heel korte vraag naar aanleiding van een aantal voorbeelden en pilootprojecten in het buitenland, meer bepaald in Nederland, over regeneratieve teeltmethoden. Het is daarbij de bedoeling om hulpbronnen zoals de bodem en de biodiversiteit te verbeteren en te versterken en zo meer aan duurzame landbouw te doen. Met andere woorden, men moet samen met de natuur en de omgeving werken, wat ook kansen en perspectieven biedt voor nieuwe verdienmodellen voor de landbouwers.

Minister, in hoeverre willen Vlaanderen en u als minister van Landbouw beleidsmatig inzetten op die vorm van landbouw?

Zijn er al proefprojecten rond die regeneratieve landbouw in Vlaanderen? Indien niet, hebt u eventueel plannen in die richting?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: De regeneratieve of herstellende landbouw heeft niet echt een definitie, maar je kunt het het best beschrijven als een brede set van principes waarmee landbouwers aan de slag kunnen gaan om hun bedrijf toekomstbestendig te maken. Het gaat over het versterken van de veerkracht van de bodem en het bedrijf, over het verbeteren van inpuitefficiëntie en het beperken van de afhankelijkheid van externe inputs tot en met het sociale aspect. Dat is een vrij brede scope.

Met het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) wordt reeds verhoogd ingezet op investeringen die noodzakelijk zijn voor een goed bodembeheer. Zo worden bijvoorbeeld bodembewerkingsmachines die niet-kerend werken, minimale bodembewerking inhouden of groenbedekkers onderwerpen verhoogd gesubsidieerd, met name aan 30 procent sinds 2021. En er is ook 40 procent steun voor jonge landbouwers, die altijd 10 procent boven op de basis krijgen binnen het VLIF. Ook compostverspreiders en compostkeerders worden al enige tijd verhoogd gesubsidieerd door het VLIF. Ook agroforestry wordt vaak in verband gebracht met de herstellende of regeneratieve landbouw.

Ik kom tot uw tweede vraag, over de proefprojecten. Vanuit het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) worden tal van projecten omtrent regeneratieve landbouw mee uitgewerkt en/of opgevolgd. Het Proefplatform Agro-ecologie Hansbeke is een mooi voorbeeld op dat vlak. Op dat biologische akkerbouwbedrijf van ongeveer 50 hectare worden technieken uitgetest die maximaal beantwoorden aan de uitgangspunten van een regeneratieve landbouw. ILVO monitort er de effecten van de teeltpraktijk en voert er heel specifieke proeven uit.

Een beperkt aantal projecten bevat zelfs effectief de naam 'regeneratieve landbouw'. Er is bijvoorbeeld een Europees innovatiepartnerschap, de operationele groep 'Regeneratief begrazen in Vlaanderen'. Dat project loopt nog tot het einde van dit jaar. Daarnaast zijn er tal van projecten die inzetten op specifieke elementen of principes en die raakvlakken hebben met de regeneratieve landbouw.

Veel regeneratieve of agro-ecologische landbouwprincipes vragen een andere manier van denken en daarom is het belangrijk om landbouwers hiermee in contact te brengen en vanuit de praktijk te begeleiden.

In dat opzicht is ook het werk van het living lab agro-ecologie en biologische landbouw, gecoördineerd door ILVO, het vermelden waard. Het is een experimenteer-ruimte en ontmoetingsplek voor alle partners uit het agrovoedingscomplex, waar innovatief onderzoek naar agro-ecologie en biologische landbouw in een levens-echte context wordt geplaatst.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben ervan overtuigd dat dat technisch inderdaad correct is. U hebt uitdrukkelijk de woorden 'een andere manier van denken' gebruikt. We hebben het daarstraks in een vorige vraag over de hagen gehad, maar ik wil daar nog even op terugkomen. Ik heb altijd de indruk dat, wanneer we in deze commissie nieuwe dingen voorstellen, er vrij snel een polemiek ontstaat. Collega Steenwegen heeft het daarnet gehad over de polemiek die vrij snel ontstaat als we praten over een andere manier van aanpak. Wel, voor mij past dat hier ook in. De vragen worden inderdaad technisch correct beantwoord. Wie ben ik om daaraan te twijfelen? Maar eigenlijk wordt er nooit echt inhoudelijk ingegaan op alle vormen die ook maar enigszins een andere duurzame landbouw in Vlaanderen mogelijk zouden moeten maken.

Om op de vraag van collega Coel te antwoorden: ik ben er niet van overtuigd dat de commentaar van vijftig bladzijden – dat is inderdaad een heel lange brief – die de Europese Commissie heeft geschreven op ons GLB-plan slechts technische aanpassingen zijn die moeten gebeuren. Ik zie dan heel snel reacties, van de politiek uiteraard, maar ook van een aantal administraties, waarvan ik heel duidelijk durf te zeggen – ik neem die uitspraak voor mijn rekening – dat ze heel duidelijk 'bezet' zijn door heel wat ambtenaren die bevriende connecties hebben met allerlei lobbygroepen binnen de landbouw. Het wordt tijd dat we dat soort van opmerkingen van Europa ernstig nemen en dat we meer aandacht besteden aan precies die technieken die ervoor kunnen zorgen dat we dit soort commentaren vanuit Europa minder zouden krijgen.

Minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt daar technisch perfect op geantwoord. Maar ik kijk eigenlijk uit naar het ogenblik waarop men in Vlaanderen eindelijk eens gaat beginnen met een andere manier, een andere aanpak voor de landbouw. Misschien is de kritiek die de Europese Commissie nu heeft gegeven daartoe een ideaal middel. Maar ik vrees dat dat weer niet het geval zal zijn.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wil even verduidelijken dat ik niet ben ingegaan op de inhoud van de opmerkingen van de Europese Commissie. Ik heb nergens gezegd dat dit alleen maar technische opmerkingen waren, maar wel dat we dit te gepasten tijde ten gronde moeten bespreken. We moeten daar goed op reageren om met een sterk Vlaams Strategisch Plan te eindigen.

In het kader van een plattelandsuitstap zijn we met deze commissie bij boer Olivier op bezoek geweest. Hij is een zeer enthousiaste jongeman die volgens die principes het bedrijf van zijn vader probeert te heroriënteren. Het is mij opgevallen dat hij terugkeert naar de basis van wat landbouw is, zijnde de bodem voor jou laten werken, daar opbrengsten uit puren en er een verdienmodel aan koppelen. Wat me ook sterk is bijgebleven van dat bezoek, is dat hij zelf heeft moeten uitzoeken hoe dat allemaal werkt. Hij is op eigen initiatief in het buitenland op studiereis geweest om daar te leren van collega's die er al mee bezig waren.

Het is zeker nog een weg voor de Vlaamse overheid om die kennis te helpen verspreiden, niet alleen bij de actieve boeren, maar bijvoorbeeld ook in het landbouwonderwijs. Studenten die daar afstuderen, zeggen dat ze opgeleid zijn om landbouw in de komende dertig jaar op een heel conventionele manier vorm te geven. Met allerlei nieuwigheden en op zich goede principes maken ze in hun opleiding weinig kennis, of dat komt totaal niet aan bod.

Minister, dat is iets waar we als beleidsmakers toch aandacht voor moeten hebben. Ik doe dan ook een oproep aan u om met uw collega-minister van Onderwijs op te nemen hoe we die doelstellingen in het landbouwonderwijs meer naar boven kunnen laten komen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik hoop dat ik voldoende tijd krijg om aan die transitie te werken. Ik ben echt niet de conservatieve landbouwbeliever, helemaal niet, echt niet. Ik besef dat dat vandaag de dag een heel moeilijk en lang traject zal zijn, maar ik ga niet uit van een pessimistische benadering. Het rapport ligt ter inzage, het zijn vragen ter verduidelijking. In Vlaanderen zitten wij nu aan het stuur, maar je kunt dat vergelijken met andere lidstaten. Dat is toch allemaal van eenzelfde orde.

De verdere verduurzaming van de landbouw is een absolute noodzaak. Europa legt die lat hoog. Dat is zo, dat moeten we niet ontkennen. De agro-ecologische principes moeten gestaag ingang kunnen vinden in het onderwijs. Dat is een heel te-rechte opmerking, want daar begint het bij.

U zult in mij altijd een bondgenoot vinden om in die transitie vooral de landbouwers niet los te laten en ze maximaal te ondersteunen en te begeleiden, want dat is absoluut noodzakelijk, ook in de vaste overtuiging dat de land- en tuinbouw in Vlaanderen altijd die plaats zal blijven en moeten hebben.

De actuele zorg rond voedselvoorziening en de afhankelijkheid daarvan, zijn voor mij daarvan een bevestiging. Ik maak me sterk dat we samen een sterk antwoord kunnen formuleren op alle vragen, bedenkingen en opmerkingen vanuit Europa, om samen met de Vlaamse land- en tuinbouwer over die lat te springen voor een duurzame toekomst.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw positieve reactie. We moeten het rapport van Europa misschien aangrijpen om te bekijken welke maatregelen structureel kunnen worden genomen om de hervorming, die tot op zekere hoogte nodig is, aan te pakken. Ik neem dus zeker uw hand aan om daar een goed inhoudelijk debat over te voeren in deze commissie Landbouw.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de voedselbosstrategie – 3222 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Stefaan Sintobin

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dit sluit ook een beetje aan bij de opmerking van de voorganger, collega Vandenhove. We zien de gediversifieerde landbouw ook terugkomen in mijn vraag rond voedselbosstrategie en agroforestry waar ik meermaals op ingegaan ben.

Mijn vraag gaat specifiek over het artikel in de Krant van West-Vlaanderen waar een landschapsonwerper een lans breekt voor voedselbossen. Hij verwijst ook naar het feit dat de Vlaamse overheid in het kader van Go4Food mee op de kar springt om een heuse voedselbosstrategie te gaan ontwikkelen. Dat is een reactie op een projectoproep die het Departement Landbouw en Visserij heeft gedaan.

Nu, de ambitie is wel heel groot. Het doel is om 5 procent van alle privétuinen, bedrijfsterreinen en landbouwgebieden in voedselbossen om te vormen. Concreet gaat het in Vlaanderen om ongeveer 2.500 hectare bedrijfssite, 31.000 hectare akkers en

weides en 9.000 hectare tuinen, samen goed voor 60.000 voetbalvelden – zo kan iedereen goed vatten over welke oppervlakten we spreken.

Het past volgens mij volledig binnen agroforestry, waarover ik hier al meermaals vragen gesteld heb. Uw voorganger, minister Crevits, kan beamen dat ik altijd op die nagel klop om daar dieper op in te gaan, om te bekijken wat daar de mogelijke opportuniteiten zijn. Volgens mij kunnen de voedselbossen daar perfect in geïntegreerd worden. Ik ben dan ook blij dat de Vlaamse overheid zich nu inschrijft in de uitrol van het concept. De landschapsontwerper zei dat we iedereen moeten betrekken in het verhaal, niet alleen de politiek, maar ook de ondernemingen, de particulieren, iedereen. De landbouwers moeten er ook de voordelen van inzien. We moeten hen daarin ook heel goed begeleiden. Er zou al een concreet project voor ogen zijn in de Brugse rand waar al fondsen voor gevonden zouden zijn, maar natuurlijk is het nog zoeken naar grond. Dat is 25 hectare als we de plannen daar willen realiseren.

Minister, hoeveel voedselbossen zijn er vandaag al in Vlaanderen? Over welke oppervlakte spreken we?

Wat is de precieze opdracht die de Vlaamse overheid in de projectoproep heeft gegeven?

Welke concrete rol wil de Vlaamse overheid spelen bij de ontwikkeling ervan?

Welk budget wordt hiervoor uitgetrokken?

Maakt de voedselbosstrategie niet alleen onderdeel uit van de Vlaamse voedselstrategie maar ook van het Strategisch Meerjarenplan GLB2022 (gemeenschappelijk landbouwbeleid)?

Zal er ook een bredere strategie rond agroforestry worden ontwikkeld met het oog op het verduurzamen van onze voedselproductie? Hoe moeten we dat zien? Welke vorm zal dit aannemen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Mijn administratie beschikt niet over aparte gegevens over het aantal voedselbossen en de oppervlakte ervan. Voedselbossen worden – tot nog toe – niet afzonderlijk geregistreerd.

Zoals u weet werk ik momenteel aan de ontwikkeling van een Vlaams voedselbeleid. Ik werk ook naar een Vlaamse voedseltop in het najaar. Dat is in opdracht van het Departement Landbouw en Visserij, gecoördineerd in samenwerking met de verschillende partners uit de keten en binnen de Vlaamse overheid. De projectoproep waarvoor het project rond de voedselbosstrategie geselecteerd werd, kiert ook in dat traject.

De Vlaamse voedselstrategie zal worden voorgesteld op de voedseltop die al begin november kan plaatsvinden. Er werd onder meer een voedselcoalitie opgericht met vertegenwoordigers uit de agrovoedingsketen, de onderzoekswereld, het maatschappelijk middenveld en het beleid. Om de maatschappij zoveel mogelijk te engageren werd ook daarvoor een traject uitgewerkt.

Eind vorig jaar werd een heel brede Go4Food-oproep gelanceerd, gericht naar iedereen die mee wilde werken aan de voedselstrategie. We noemen ze 'voedselveranderaars': wie een interessant idee had rond voedsel, kon dat indienen. Er werden 79 voorstellen ingezonden. Daaruit zijn 12 ideeën geselecteerd die momenteel verder uitgewerkt worden in 9 voedselafelns samen met geïnteresseerde partijen. 5 van die voedselafelns hebben een subsidie ontvangen om het idee verder uit te werken in de loop van dit jaar. Een daarvan is dus het idee ingediend

door Louis De Jaeger van het Food Forest Institute om te komen tot een Vlaamse voedselbosstrategie. Er werd een subsidie van maximaal 49.995 euro voorzien, toegekend aan Food Forest Institute vzw.

Vanuit de Vlaamse overheid zelf zijn er geen targets vooropgesteld rond voedselbossen. De mensen die meewerken aan de voedseltafel zijn volledig zelf aan zet. Voor de voedselbosstrategie zitten onder meer Velt, BOS+, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), Boerenbond en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) mee aan tafel.

Dan kom ik aan uw laatste vragen. Binnen het GLB Strategisch Plan 2023-2027 zijn wel targets voorzien voor de agroforestry-maatregelen. Steun voor de aanplant van nieuwe boslandbouwsystemen wordt voorzien in de interventie 'steun voor niet-productieve investeringen'. Indien een voedselbos voldoet aan de steunvoorwaarden, kan het daarvoor in aanmerking komen. Het doel is om tegen 2029 bijkomend 359 hectare boslandbouw en houtige landschapselementen aan te leggen.

Landbouwers die al aan boslandbouw doen, zullen bovendien kunnen intekenen op een vijfjarige agromilieu- en klimaatverbintenis voor het onderhoud van het boslandbouwsysteem. Hier mikken we op 270 hectare onder verbintenis tijdens de nieuwe GLB-periode.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Bedankt, minister, voor uw antwoord en de duiding bij het project dat heeft geleid tot het artikel met de duiding rond de ambitie voor een voedselbosstrategie. Ik ben blij dat het een en ander beweegt in het kader van de agroforestry, dat volgens mij toch wel een item is waar we verder op moeten inzetten. Het gaat natuurlijk gestaag, zoals u zelf aanhaalt, maar heel lokaal zien we toch wel dat er al veel in beweging is. Ook in mijn eigen regio, de Westhoek, zien we voedselbossen. In Diksmuide is er bijvoorbeeld al tien jaar een voedselbos en er zijn ook heel wat initiatieven die door Leader Westhoek mee worden ondersteund. Er is dus veel in beweging. Het zou misschien goed zijn dat daarvan een zekere registratie is binnen het departement, zodat we nauw kunnen opvolgen welke evoluties er zijn en waar we eventueel injecties moeten geven. Is het dan met informatie of met investeringen? Meten is weten en vanuit cijfers kan een veel gerichtere aanpak of ambitie worden gerealiseerd.

Wat dit project betreft: ik stel me nog de vraag of de 60.000 voetbalvelden een resultaats- of een inspanningsverbintenis is. Het is heel ambitieus, we zullen zien hoe dat verder evolueert. Ik denk dat we het alleen maar positief kunnen bejegenen.

Wat de voedselbossen betreft, verwijs ik ook even naar een vraag die collega Coenegrachts heeft gesteld aan minister Demir. Zij gaf duidelijk aan dat de voedselbossen vanuit haar bevoegdheid voor het platteland ook binnen de oproep volkstuinten passen en dat ze ook verschillende landschapsinrichtingsinitiatieven zou nemen rond de voedselbossen.

Mijn vraag aan u is dus in hoeverre u al met haar overleg hebt gepland. Ziet u een bepaalde samenwerking rond die strategie of het verder uitwerken van de voedselbossen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik vind het een heel interessant item. Als ik de vragen zie die vandaag zijn gesteld, alsook de antwoorden van de minister, denk ik dat we hier in deze commissie op zoek zijn naar toekomstperspectieven voor onze boeren. Die dingen komen altijd terug. We stellen misschien vast dat het veel te

traag gaat en er te weinig wordt op ingezet, maar ik voel wel aan dat er beweging is en dat er ook vanuit de sector zelf vragen zijn. Ik kan u zeggen dat er ook een film is gemaakt over de voedselbossen door Louis De Jaeger. Ik heb die documentaire een tijdje geleden gezien en die geeft volgens mij wel een goed beeld van de zeer diverse projecten.

Minister, u gaf daarnet in uw antwoord aan dat voedselbossen binnen het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) mee kunnen worden gesubsidieerd via de niet-productieve investeringen, voor zover ik het begrepen heb. Klopt dat? Uiteindelijk is een voedselbos geen niet-productieve investering. De bedoeling is dat men daar een bedrijf op kan bouwen en er een inkomen uit kan halen. Dat blijkt ook uit de voorbeelden die in de film zitten. Dat verwonderde me dus wat. Klopt dat? Dan moeten we daar volgens mij toch eens over nadenken. Ik denk dat dat niet correct is en er wel degelijk ook andere investeringssteun, via andere categorieën, moet zijn voor dit soort initiatieven.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wilde het niet echt specifiek over de voedselbossen hebben, maar meer over de toepassing van agroforestry in combinatie met traditionele akkerbouw. Ik hoorde daar bij een aantal plaatsbezoeken wisselende ervaringen over. Er zijn mensen die daar vol goede moed aan zijn begonnen en ook gebruik hebben gemaakt van die steunmaatregelen, maar dan vaststelden dat het toch wel een impact had op een redelijk brede strook van hun perceel, qua productiviteit. En dan is er nog het voorkomen van muizen en dergelijke die de oogst deels aanvreten.

We geven nu die steun en er gaan een aantal mensen op in, maar is er ook een evaluatietraject voorzien, om van de gebruikers zelf te leren over hun ervaringen? Zo is die investering dubbelop nuttig: ten eerste om de biodiversiteit uiteraard te versterken en een aantal nieuwe modellen te lanceren, maar ten tweede ook om lessen te trekken uit de praktijk, waardoor we het systeem nog kunnen verbeteren.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik zal beginnen bij de laatste vraag: het is inderdaad zo dat ILVO met de betrokkenen een evaluatie op bedrijfsniveau kan doen rond agroforestry.

Het valt inderdaad onder de niet-productieve investeringen in het kader van het VLIF. Het leidt ook tot een hoger steunpercentage, wat op zich wel goed is.

Tot slot, collega Talpe, in het kader van de voedseltop zal alle ruimte worden gegeven aan het vermelde project.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): De stap die we zetten naar nieuwe vormen van landbouw gaat inderdaad gestaag. Ik zou niet zeggen dat er geen initiatieven worden genomen, wel integendeel. Het is ook zo dat nieuwe zaken opstarten met vallen en opstaan gebeurt, daar moet men ook uit leren. Zoals collega Coel ook aanhaalt denk ik dat het belangrijk is dat we mee informeren en mee uitzoeken welke vormen hen kunnen helpen. Ook innovatie speelt hier een rol in.

Het gaat ook over een mindshift, de mensen moeten die manier van landbouw voeren ook echt wel in de vingers krijgen en dat gaat niet op een-twee-drie.

Tot slot wil ik toch ook even benadrukken dat het belang van agroforestry niet wegneemt dat we voor onze landbouw uiteindelijk moeten gaan naar businessmodellen op maat. Het is niet zo dat we alles per se willen verkleinen. Het gaat over een soort verandering, maar alles moet op maat van elke landbouwer zijn. Het is

één element, maar daarmee wil ik niet zeggen dat iedereen nu massaal moet overschakelen op agroforestry. Het is wel een belangrijk onderdeel, maar het is een onderdeel van een veel groter geheel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de uitspraak van een toekomstige partijvoorzitter over een georganiseerde 'heksenjacht' op Vlaamse landbouwers – 3226 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Emmily Talpe

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Het is misschien een beetje eigenaardig of sommigen zullen misschien vreemd opgekeken hebben dat deze vraag hier is geagendeerd omdat het ze in feite gaat over een uitspraak van een toekomstige – nog tien dagen – partijvoorzitter. Sommigen, ze zijn er niet, zullen ongetwijfeld zeggen dat ik opnieuw polariseer maar de vraag is eigenlijk wie polariseert. (*Opmerkingen van Ludwig Vandenhove en Chris Steenwegen*)

Collega Steenwegen, ik kan er ook niet aan doen dat sinds de aankondiging van het stikstofakkoord in februari dat nog niet afgeklopt is, en dat de meerderheidspartijen voortdurend bekvechten over dat akkoord. We hebben daar al verschillende actualiteitsdebatten over gevoerd en ook in deze commissie is daar al meermaals over gesproken. We hebben daar daarstraks ook al even over gedebatteerd.

Collega Steenwegen, ik heb natuurlijk mijn stijl maar ik polariseer niet. Ik ben misschien in tegenstelling tot de minister voor een stuk de conservatieve landbouwbeliever, maar ik zal altijd de belangen van de landbouwers en hun gezinnen verdedigen. Ik vind dat dit in de huidige situatie niet meer het geval is.

Collega's en in het bijzonder collega Steenwegen, ik ben ervan overtuigd dat jullie regelmatig een blik werpen op de website van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw, VILT.be. Gisteren was er enorm veel aandacht voor de foto van een pop die minister Demir voorstelde. Ik heb dat trouwens ook veroordeeld. Maar ik denk dat er weinig aandacht was voor de open brief van een boerin. Ik stel voor dat iedereen die eens leest. Daarbij zat ook een mooie tekening van een zoon van negen jaar die de minister vraagt of hij alstublieft nog boer mag worden. Dat grijpt toch naar het hart en zo zijn er in Vlaanderen tientallen, honderden families die in angst leven en niet meer weten wat de toekomst hen zal brengen.

Ik heb daarnet al gezegd en ik blijf herhalen dat het al lang niet meer gaat over die 41 landbouwbedrijven, die zogenaamde rode bedrijven, maar over de toekomst van de landbouw in Vlaanderen in het algemeen. Velen vrezen natuurlijk dat zij het volgende slachtoffer zullen zijn van een waanzinnig Europees beleid. Men verwijst altijd naar Europa maar ik kan u de normen tonen die in andere Europese landen worden gehanteerd en die heel wat lager liggen dan onze normen. In sommige Europese landen worden nagenoeg geen maatregelen genomen tegen het zogenaamde volle stikstofbad. We organiseren eigenlijk een eigen concurrentienadeel. Ik ben er trouwens van overtuigd dat, wat ook de toekomst is van de landbouw in Vlaanderen, productiviteit en milieu perfect verzoenbaar zijn.

Ik verwijs naar het Europees beleid en de Europese richtlijnen die wij zagezegd moeten volgen. Dat is toch altijd het discours geweest van minister Demir: we moeten van Europa. 'Ik kan er niets aan doen want ik was er de vorige keer niet bij.' Nochtans is de partij al twintig jaar aan de macht en ook vijf jaar geleden

stond daarover niks in hun partijprogramma. Stikstof was bij niemand gekend, tenzij bij collega Steenwegen, en nu is plotseling het bad vol.

Maar het zijn nog altijd de regeringen die de keuzes en de besluiten over de bestrijding van stikstof maken.

Minister, ik stel deze vraag naar aanleiding van een uitspraak die uw toekomstige partijvoorzitter heeft gedaan na een audit die minister Demir had besteld naar aanleiding van de beslissingen van het Agentschap Natuur en Bos, wat natuurlijk haar volste recht is. Ik zit hier niet om Boerenbond te verdedigen, ik zit hier niet om het Algemeen Boerensyndicaat te verdedigen, ik zit hier gewoon om de boeren te verdedigen. Het feit dat er voortdurend wordt gebekvecht en ruziegemaakt tussen de meerderheidspartijen, zorgt net voor die polarisatie.

Minister, ik wil u daar een aantal vragen over stellen. Hebt u naar aanleiding van de uitspraak van uw toekomstige partijvoorzitter en naar aanleiding van de initiatieven die minister Demir heeft genomen en van de uitspraken die zij doet in het kader van het stikstofdossier, als minister van Landbouw – uw voorganger zei altijd dat ze minister was van en voor Landbouw – ook de indruk dat er momenteel een soort van heksenjacht bezig is op onze Vlaamse landbouwsector?

Ik vind het spijtig dat de afgelopen jaren en zelfs de afgelopen decennia alle milieu-, klimaat- en omgevingsproblemen steeds werden afgewenteld op de landbouwsector. Ik heb nog van geen enkel bedrijf gehoord dat het moet sluiten of een piekbelaster is. Wanneer het gaat over het voortzetten van de Oosterweelwerken, dan is er voor de meerderheidspartijen geen milieuprobleem. Wanneer het gaat over petrochemiebedrijven in de haven van Antwerpen, dan is er geen probleem. Het wordt altijd maar afgewenteld op de landbouwers omdat het natuurlijk de gemakkelijkste groep is om te treffen.

Minister, acht u het door minister Demir bestelde onderzoek bij het Agentschap Natuur en Bos inderdaad nodig? Gebeurt er volgens u inderdaad lobbywerk door een organisatie, in casu Boerenbond? Ik herhaal dat ik hier niet zit om Boerenbond te verdedigen maar ik vind wel dat een organisatie zoals Boerenbond het recht heeft om de belangen van zijn leden te verdedigen. Iedere vereniging of iedere belangenorganisatie heeft trouwens dat recht.

Bent u in overleg met minister-president Jambon? Ik veronderstel van wel. Die stikstofdiscussie straalt immers af op de hele regering. Of wacht u het openbaar onderzoek af en zult u dan wel zien? En kunt u even toelichten hoe de afhandeling van die bezwaren juist gaat? Welke termijnen staan daarop?

Tot daar mijn poging tot niet-polarisatie, voorzitter.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel daarvoor, collega Sintobin. Ik denk dat dat heel belangrijk is. Mijn eerste publieke optreden als minister van Landbouw was op een mooie West-Vlaamse boerderij in Gistel. Dat was naar aanleiding van het feit dat er in de sector al enige tijd heel wat alarmbellen afgaan die wijzen op een probleem rond het welbevinden van onze Vlaamse land- en tuinbouwer. Het zijn mensen die iedere dag het beste van zichzelf geven, maar die signalen bij zichzelf en hun omgeving niet zien of vaak niet willen zien. En de boer, hij ploegde voort. Dat is een bekend Vlaams gezegde. Maar hier baart het meer dan ooit zorgen, omdat die signalen er wel zijn. Dat actieplan was er net op gericht om die signalen wel te capteren en er iets mee te doen.

Als je naar de landbouwers luistert, hoor je heel vaak dat het vandaag de dag uiteraard ook te maken heeft met de rechtsonzekerheid. We zitten in een bijzonder

moeilijk tijdsgewricht. Ik heb het vandaag al vaak gezegd en ik ga het nog heel vaak zeggen: op zo'n moment mag je die voor Vlaanderen belangrijke groep natuurlijk niet loslaten. Je moet die maximaal ondersteunen en begeleiden. Die rechtsonzekerheid kruipt in de kleren, vandaar ook het actieplan. Maar het was toch wel meer dan dat. Het gaat ook over waardering. Hoe spreek je met de sector? Hoe kijk je naar de sector? Dat is een collectieve verantwoordelijkheid. Dat werd daar ook heel duidelijk verteld, dat die maatschappelijke waardering anders en beter kan.

Het is ook voor een stuk economisch. Zijn we als Vlamingen bereid om in de toekomst, als we in de land- en tuinbouw naar andere verdienmodellen moeten gaan, ook die correcte prijzen te betalen? Ook dat is een stuk van het debat dat daarrond gevoerd werd.

Dat zijn voor mij belangrijke elementen van antwoord. Het woord 'heksenjacht' is daar niet gevallen. We moeten ook te allen prijze vermijden dat dat gevoel bij die mensen leeft, zeker in de huidige omstandigheden. Zij zijn en blijven deel van de oplossing. Zij zijn en blijven absoluut noodzakelijk voor onze eigen voedselproductie in Vlaanderen. En zij zijn onze eerste bondgenoot voor een duurzaam Vlaanderen en voor de verdere verduurzaming van hun sector. Dat is mijn overtuiging, elke dag. Daar wil ik samen met hen aan werken.

Wat de audit betreft, is het voor mij heel duidelijk. Als er zaken zijn die ongeoorloofd zijn en niet door de beugel kunnen, mag dat onderzocht worden. Geen enkel probleem.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Bedankt voor uw eerlijke antwoord, minister. Ik heb inderdaad gemerkt dat u bij ons in West-Vlaanderen geweest bent en dat u terecht veel aandacht besteedt aan het welbevinden van de landbouwers. Ik heb daar trouwens vrij recent nog een schriftelijke vraag over gesteld, nog aan uw voorganger.

Het is inderdaad een groot probleem, en niet alleen omdat de landbouwers geconfronteerd worden met rechtsonzekerheid. Sommige landbouwers, zeker ook in West-Vlaanderen, hebben ook geen opvolgers, wat natuurlijk ook wat moeilijk is voor hen. Of ze zijn niet meer rendabel. Wij, West-Vlamingen, zijn nogal introvert. En landbouwers spreken zich sowieso niet gemakkelijk uit over hun eigen problemen. En dan heb je situaties zoals gisteren. Ik denk dat de persoon die op die tractor zat, zelf niet heeft beseft wat zo'n bord teweegbrengt. We hebben dat trouwens gezien toen ze hier zijn komen protesteren aan het parlement. Landbouwers zijn harde werkers. Het zijn stoere bonken, maar ze zijn introvert en stil. Maar als ze dan eens op straat komen... Ik ben iets ouder dan de meesten onder jullie, zeker ook dan minister Demir. Ik heb landbouwbetogingen meegemaakt in Brussel die toch wel wat anders waren dan die ene pop. Maar daarmee wil ik natuurlijk niet zeggen dat ik dat goedkeur.

Het was Riccy Focke die destijds met Boeren op een Kruispunt veel aandacht besteed heeft aan dat welbevinden. Er zijn in West-Vlaanderen bijvoorbeeld gemiddeld meer zelfmoorden bij landbouwers dan bij de gemiddelde populatie, wat toch wel een en ander wil zeggen.

Waar ik u zeker in kan volgen – en dat mis ik soms een beetje in het debat – is dat er te weinig waardering is in de maatschappij en in het algemeen. Ook hier in het parlement is er te weinig waardering voor de job en voor het harde werk dat een landbouwer moet doen om zijn inkomen te verzekeren. Ook die discussies over een gegarandeerd inkomen hebben we al gehad. Ik heb toch de indruk dat de laatste maanden de waardering voor de landbouwers wat gedaald is. We gaan die stikstofdebatten inderdaad nog verschillende keren voeren, maar ik ben in ieder geval tevreden met uw antwoord.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik heb toch wel wat bedenkingen, procedureel. Het is toch wel vreemd dat wij hier een vraag om uitleg agenderen over uitspraken van een kandidaat-partijvoorzitter, om dan een heel betoog te houden en breed uit te weiden over de artikels die de voorbije dagen op VILT zijn verschenen en daar een heel discours over te geven. Dat vond ik wel wat bijzonder.

Ten gronde, waarover de initiële vraag ging, denk ik dat als er aanwijzingen zijn, het goed is om dat te onderzoeken. Wat mij betreft verdedigt een belangenorganisatie uiteraard de belangen van haar leden en mag men daar ook voor opkomen. Ik heb daar zelfs geen enkel probleem mee, maar, integendeel, respect en waardering. Het is aan de administratie om daar correct mee om te gaan. De audit zal dan wel uitwijzen of dat gebeurd is. Voor de rest heb ik daar geen commentaar op.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat laatste kan ik alleen maar bijtreden. Ik denk dat dat ook de essentie was van mijn antwoord op de tweede vraag van collega Sintobin.

Ik wil alleen nog aangeven dat door de geopolitieke situatie het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) recent wel bevestigde in cijfers dat de waardering van de Vlaming voor de lokale productie en voor de Vlaamse landtuintouwer toeneemt. Gelukkig maar, zou ik zeggen.

Ik denk ook dat het maatschappelijk debat vandaag ruimer is dan enkel de gepolariseerde situatie natuur versus landbouw en dat de Vlamingen zich bewust zijn van het belang van de harmonie en het evenwicht en dat ze op een positieve manier kunnen deelnemen aan het debat. Dat kan het resultaat alleen maar ten goede komen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Collega Coel, ik kon mijn vraag ook anders geformuleerd hebben en uitgeweid hebben over artikels op VILT. Ik stel voor dat u ze in de eerste plaats eens leest en dat u dan pas spreekt over een procedurele fout. Ik begrijp trouwens niet waar u het haalt dat deze vraag niet ontvankelijk zou zijn wegens de uitspraak van een toekomstig partijvoorzitter. Lees de artikels en kom dan eens terug.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.